

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ ΙΒ — ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 134 • ΜΑΪΟΣ 1989 • ΓΙΑΝΝΙΝΑ — Λ. ΒΥΡΩΝΟΣ 21

Για την Αστυνομική Διεύθυνση
ΑΔΕΣΠΟΤΑ ΣΚΥΛΙΑ

Σε χωριά μας κυνηγοί αφήνουν όλο το 24ωρο τα κυνηγετικά σκυλιά τους ελεύθερα, τα οποία εκτός από τον φόβο που προκαλούν στους ανύποπτα διερχομένους, ενοχλούν γενικά τις ώρες κοινής ησυχίας με τους σκυλοκαυγάδες τους και τις διάφορες ζημιές που προκαλούν.

Παίρνουμε αφορμή από έγγραφη διαμαρτυρία κατοίκων των Φραγκάδων προς το Αστυνομικό Τμήμα Κήπων για τις ζημιές που τους προξένησαν στα κηπάρια τους αδέσποτοι σκύλοι.

Επειδή τέτοια γεγονότα προκαλούν προβλήματα μεταξύ των χωριανών και αφορμή διενέξεων, με δυσμενείς επιπτώσεις στις ομαλές σχέσεις των κατοίκων, οφείλει η Αστυνομική Διεύθυνση Ιωαννίνων να επιληφθεί του σοβαρού αυτού θέματος, γιατί είναι αρμόδια και υπεύθυνη.

Θέλουμε να επιστήσουμε την προσοχή της διότι και άλλοτε αναφερθήκαμε σχετικά χωρίς να υπάρξει το ανάλογο ενδιαφέρον.

Ελπίζουμε να μην επανέλθουμε.

ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

Οι Κοινοτικές Αρχές ύστερα από απόφαση και υπόδειξη της Νομαρχίας, έχουν ορίσει θέσεις για το πέταγμα των οικιακών σκουπιδιών κάθε Κοινότητας. Σήμερα δεν μας απασχολεί το εάν έχουν ορισθεί οι κατάλληλες θέσεις, είναι θέμα Κοινοτικής Αρχής και κατοίκων και ας τα βρουν. Εκείνο που μας απασχολεί ύστερα από διαμαρτυρίες συμπατριωτών είναι ότι μερικοί από τους κατοίκους πετούν τα σκουπίδια όπου θέλουν και σε θέσεις που προσβάλουν το περιβάλλον και προκαλούν την αισθητική των επισκεπτών και των κατοίκων όπως π.χ. σε ρεματιές στην είσοδο ή έξοδο του χωριού, πράγμα που υποβιβάζει πολύ, το καλό όνομα των Ζαγορίσιων, για την καθαριότητα. Χαρακτηριστικά γράφει ο «Παλμός των Μηλιωτάδων» ότι η θέση που έχει

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ορίσει η Κοινοτική Αρχή για την απόρριψη των σκουπιδιών είναι η καθαρότερη, γιατί κανείς δεν πετάει εκεί τα σκουπίδια του.

Για να επιτευχθεί η προσπάθεια, τον πρώτο λόγο έχουν οι κάτοικοι, που πρέπει και έχουν υποχρέωση προς την ιστορία των προγόνων μας, να ευαισθητοποιηθούν, επί πλέον έχουν και άμεσο συμφέρον για λόγους υγείας, παράλληλα πρώτο καθήκον είναι

λυνση του περιβάλλοντος συνεχίζεται, πρέπει η Κοινοτική Αρχή να δραστηριοποιηθεί, και αν για οιοδήποτε λόγο ο Πρόεδρος δεν ενδιαφέρεται, ας του υποδείξει το καθήκον του εγγράφως το αρμόδιο Αστυνομικό Τμήμα.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Ήτανε κάποτε η χρυσή εποχή της γεωργίας στο Ζαγό-

ριό. Αλλά και μέχρι του πολέμου του '40 οι κάτοικοι ασχολούνταν και είχαν ένα σοβαρό εισόδημα από τα γεωργικά προϊόντα τους. Σήμερα η γεωργική εκμετάλλευση έχει εξαφανιστεί. Κανένα γεωργικό προϊόν δεν καλλιεργείται εκτός από τα κηπάρια γύρω από το σπίτι.

Και όμως το Ζαγόρι είναι προνομιούχο σε μερικά είδη όπως τα Παπιγκιώτικα φασόλια, οι γίγαντες κ.ά. Με τη σημερινή όμως γεωργική ανάπτυξη η καλλιέργεια με τον παραδοσιακό τρόπο δεν αποδίδει, και είναι ασύμφορος.

Δυστυχώς ο θεσμός των τοπικών γεωπόνων, που υποδείκνυαν στους αγρότες μας μια προϊόντα είναι δυνατόν να αποδώσουν και τον σύγχρονο τρόπο της καλλιέργειάς τους, ώστε να είναι επικερδής η προσπάθειά τους, έχει καταργηθεί. Οι νεώτεροι γεωπόνοι έχουν συγκεντρωθεί στα αστικά κέντρα και αδιαφορούν για τις ορεινές περιοχές. Να αδιαφορούν. Είναι πεποίθηση όλων.

Απευθυνόμενοι στη Διεύθυνση Γεωργίας της Νομαρχίας ερωτούμε: Υπάρχει σχετική μελέτη για το ποια κηπευτικά και οπωροφόρα δέντρα, ευδοκούν στο Ζαγόρι; Έχει κοινοποιηθεί στις κοινότητες; Έχει γίνει προσπάθεια να πεισθούν οι νέοι ιδιαίτερα για την οικονομική ωφέλεια που θα έχουν εάν προχωρήσουν στην καλλιέργειά τους; Θα μου πείτε μέσα από τα γραφεία γίνονται αυτά; Η Διεύθυνση της Γεωργίας, ούτε που καταδέχτηκε μέχρι σήμερα να απαντήσει σε κανένα από τα ερωτήματα που κατά καιρούς υποβάλαμε. Θα απαντήσει τώρα;

ΟΜΟΨΥΧΙΑ

Σε λέγες εβδομάδες έχουμε εκλογές, καθένας μας έχει το δικαίωμα να ψηφίσει το κόμμα που πιστεύει ότι θα βελτιώσει τις συνθήκες της διαβίωσής του. Παράλληλα ας έχει πάντα υπ' όψιν του, ότι το ίδιο δικαίωμα έχει και κάθε πολίτης και συγκεκριμένα κάθε συγχωριανός. Η ψήφος θεωρείται ιερή και είναι, η εκλογή ανήκει στον ίδιο, περιττεύει δηλαδή

● Συνέχεια στη σελίδα 72

Άποψη Αρίστης

(Φωτογραφία Π. Παπακώστα)

και των εκπολιτιστικών συλλόγων κάθε χωριού. Αλλά αν η αισθητική, η υγεία και η μό-

ρι που οι οικογένειες είχαν γίνε σχεδόν αυτάρκεις από την παραγωγή των γεωργικών

Νέα από το Βρυσσώρι

Ο Μορφωτικός Σύλλογος έδωσε και φέτος, στα Γιάννινα, τον καθιερωμένο χορό. Στις 10 Μαρτίου, ημέρα Παρασκευής, στο κέντρο τα «Δειλινά», στους Αμπελοκήπους, όπου συγκεντρώθηκαν τα μέλη της παρκοκίας του Βρυσσώριου και πολλοί φίλοι και γνωστοί, που είχαν την γνώση και από άλλες χρονιές, ότι ο Μορφωτικός Σύλλογος οργανώνει εκλεκτή βραδιά γλεντιού, με το καλύτερο «τακίμι» λαϊκής μουσικής. Το Διοικητικό Συμβούλιο επέτυχε να δεσμεύσει, γι' αυτή τη βραδιά, το μουσικό συγκρότημα του Κοψάλη, που είναι η αυθεντία στην εκτέλεση και απόδοση της μουσικής των ηπειρωτικών χορών.

Προηγήθηκε το φαγητό με καλοεδαιμασμένο «πίατο» του Κέντρου και μετά ξεκίνησε ο χορός, που τον άνοιξε η γερούσια της συγκέντρωσης με ισχύδουρα, στρωτά παλαιοκαιρία τραγούδια. Σιγά - σιγά ο χορός φούντωσε, το κέφι άναψε και το γλέντι γενικήθηκε. Μια ευχάριστη ατμόσφαιρα δημιουργήθηκε, που συνεπήρε και παρέσυρε όλους προς την πίστα του χορού. Κατά τα μεσάνυχτα έγινε μια διακοπή για την κλήρωση των δώρων, όπου ήταν σημαντικά, από προσφορές της αγοράς. Μετά και αφού αραίωσε κάπως το πλήθος, ξεκίνησε πάλι ο χορός με αδιάπτωτη ευχάριστη διάθεση μέχρι τις τρεις το πρωί, που υποχρεωτικά έληξε, λόγω των περιοριστικών αστυνομικών μέτρων. Έτσι πέρασε ευχάριστα και με τις καλύτερες εντυπώσεις η επίσης αυτή συγκέντρωση.

Αποχωρώντας, όλοι συνεχάρησαν το Διοικητικό Συμβούλιο, ευχαρίστησαν τα μέλη για την όρτια οργάνωση και φροντίδα, προς κάθε κατεύθυνση και ευχήθηκαν τέτοιες εκδηλώσεις να επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Μορφωτικός Σύλλογος μας έχει συνηθίσει να περιμένουμε πάντα κάτι καλό και ωραίο από τις δραστηριότητές του. Απόδειξη προγραμματισμού, μεθοδικότητας και συντονισμού ενεργειών ήταν η διεξαγωγή των χορευτικών εκδηλώσεων της 10ης Αυγούστου 1985 στο Βρυσσώρι, που περατώθηκαν με πλήρη επιτυχία και άφησαν αγαθές εντυπώσεις στους πολλούς επισκέπτες από το Ζαγόρι. Και πρέπει να αναφερθούν μερικά από τα σημαντικότερα έργα του Συλλόγου που εξωραίζουν κεντρικούς χώρους του χωριού: 1) Οι τρεις καλλιήροες θρύσες κατά μήκος του κεντρικού δρόμου, από την είσοδο του χωριού μέχρι τον πλάτανο, που αμείωσαν - αμέσως δημιουργούν μια ευχάριστη εντύπωση στον επισκέπτη και δικαιολογούν την ονομασία του χωριού.

2) Η πλατεία του χοροστασίου με τη σκεπαστή θύση, απ' όπου αναπηδάει το πλούσιο νερό από τρεις ορυχάλκινους κρονούς, που αναπολαύθηκε και πήρε τη σωστή παραδοσιακή μορφή της.

3) Η κατασκευή της αίθουσας του Νηπιαγωγείου σε αίθουσα συγκεντρώσεων των μελών του Συλλόγου, που έγινε με αίσθηση του ωραίου και αίσθημα σεβασμού προς τις παραδοσιακές κατασκευές του Έθνους.

Αποτελεί τώρα ένα εντυπωσιακό με ευχάριστο περιβάλλον, που ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες του Συλλόγου.

4) Το περασμένο φθινόπωρο έγινε η περιτομή με ωραία λιθοδομή του χώρου του πλάτανου για να δημιουργηθεί ένας «Σφαράς». Τα πεζούλια του θα ντυθούν με δρύινα σπονδία και έτσι ο χώρος αυτός θα αποβεί μια πλατεία ευχάριστη, όπου οι παραθεριστές το καλοκαίρι θα κάθονται αναπαυτικά και θα απολαμβάνουν το ζεστό αεράκι από τη Σουβονίτσα. Πέραν αυτών το Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από τους κ.κ.: 1) Άλκη Πασχάλη, Πρόεδρο, 2) Κώστα Ζαμπήρη αντιπρόεδρο, 3) Δέσποινα Αθαν. Κουνάβου γραμματέα, 4) Δημήτριο Αδμ. Κουνάβο ταμία και τα μέλη Χρύσα Βακάρου, Νικό Καραγιαννόπουλο, Δημήτρη Μπόκο, δραστηριοποιείται και προς άλλα μικρότερα έργα, που αποβλέπουν στην καλή εμφάνιση του χωριού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο δεν παραλείπει να τηρεί επαφή και με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Νομαρχίας και του υπουργείου Πολιτισμού, προς τις οποίες κάνει γνωστές τις δραστηριότητές του με αποτέλεσμα να θεωρείται ένας από τους καλύτερους Συλλόγους και να επιδοτείται πακτικά.

Κάθε έπαινος, λοιπόν, αξίζει προς το Διοικητικό Συμβούλιο, για τις εμπνεύσεις του και τις δραστηριότητες του, αλλά και στα μέλη, που πρόθυμα ενεργοποιούνται, όταν χρειάζεται και υλοποιούν κατά τον καλύτερο τρόπο τις αποφάσεις του.

Η Γενική Συνέλευση του Π. Σ. Ζ. Ιωαννίνων και η Ρ. Ε. Σ.

Στις 19 Απρίλη πραγματοποιήθηκε στο γραφείο του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων Ιωαννίνων η επίστα γενική συνέλευση των μελών του, στην οποία λογοδότησε το Διοικητικό Συμβούλιο για τη δράση του της περασμένης χρονιάς. Στη συνέλευση, που ήταν η δεύτερη (από αναβολή), πήραν μέρος γύρω στα είκοσι πέντε άτομα. Φαινόμενο αποκαρδιωτικό και ανησυχητικό μαζί, γιατί ο Σύνδεσμος έχει δυο - τρεις εκατοντάδες μέλη. Κι αυτός ο αριθμός πάλι είναι πολύ μικρός, αν αναλογιστεί κανείς ότι στα Γιάννινα οι Ζαγοριίοι προέπει να είναι κάποιες χιλιάδες. Δυστυχώς μας δόρνε μεγάλη αδιαφορία για τα κοινά, φαινόμενο που ασφαλώς τίποτε το ευχάριστο δεν προοικονομείται για τον τόπο μας.

Τη συνέλευση, όπου —πρέπει να ειπωθεί— επιβλήθηκε το Δ.Σ. και τα πεπραγμένα του εγχειρίθηκαν ομόφωνα, απασχόλησαν δυο - τρία θέματα. Εκείνο όμως που κυριάρχησε, απ' αφορμή κάποια ενίσχυση, ήταν το πώς το Διοικητικό Συμβούλιο της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής διαχειρίζεται το Κληροδότημα και ιδιαίτερα αν αποδίδει στο Ζαγόρι το ποσοστό (30ο/ο από τα έσοδα) που του ανήκει, σύμφωνα με την περίφημη δικαστική απόφαση.

Ως προς τη διαχείριση μερικοί από τους παρόντες αναφέρθηκαν ότι η Ρ.Ε.Σ. απαιτεί πολλά δικαιολογητικά για τα χρήματα που χορηγεί σε Ζαγορισία νομικά πρόσωπα προκειμένου να εκτελεστούν κάποια έργα και ότι όλη αυτή η γραφειοκρατία προκαλεί μεγάλη ταλαιπωρία. Όσοι μίλησαν γι' αυτό φαίνεται πως αγνοούσαν ότι η απαίτηση δικαιολογητικών δεν είναι κάτι που ορίζεται από τη Ρ.Ε.Σ. —και τούτο επισημάνθηκε στη συνέλευση. Γιατί η Ρ.Ε.

Σ., σαν Κληροδότημα, αναγκαστικά με τον τρόπο διαχείρισής είναι αναγκασμένη να ακολουθεί κάποιες νομικές διατάξεις (π.χ. του δημόσιου λογιστικού και του νόμου για τα κληροδοτήματα) και να τηρεί κάποια διαδικασία με αρχεία και συνεπώς να ζητά πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά για κάθε δαπάνη. Ούτε έχει δικαίωμα να εκδίδει εντάλματα προσηλωτικής, ώστε να δίνει πρώτα τα χρήματα και να περιμένει να στείλουν τα απαραίτητα παραστατικά. Κι ακόμη ότι υφίσταται κάθε χρόνο το νόμιμο έλεγχο από τα θεσπισμένα για το σκοπό αυτό όργανα του Κράτους, όπου υποβάλλει τον απολογισμό της διαχείρισής της.

Για το αν η Ρ.Ε.Σ. αποδίδει ή όχι στο Ζαγόρι, δηλαδή στα όργανα εκείνα του Ζαγοριού που ορίζει η δικαστική απόφαση, το 30ο/ο των «προσόδων» της, πολύς έγινε λόγος, που εντοπίστηκε στην ερμηνεία του όρου αυτού (πρόσοδοι), αν σημαίνουν τα καθαρά ή τα ακαθάριστα έσοδα. Όμως η ερμηνεία των νομικών κειμένων και των δικαστικών αποφάσεων δεν είναι υπόθεση του καθενός, αλλά των αρμόδιων νομικών οργάνων και των δικαστηρίων. Επομένως κάθε ενδιαφερόμενος, καθένας που έχει έννομο συμφέρον, εκεί ας απευθυνθεί. Πάντως όλοι συμφώνησαν ότι καλόν είναι η Ρ.Ε.Σ. κάθε χρόνο να ενημερώνει το Ζαγοριό κοινό, μέσω των φωνών του —ή και τούτης της εφημερίδας— για τον απολογισμό της διαχείρισής της, για να είναι υπεύθυνα πληροφορημένοι και να προλαμβάνονται δυσμενείς σχολιασμοί, που σχεδόν πάντα οφείλονται σε άγνοια. Τέτοια πληροφορία πρέπει να κάνει και καθένας, που διαχειρίζεται κοινά.

B. B.

Όσοι από τους αναγνώστες των Αθηνών εξημερώσουν την εισφορά τους στο Ριζαρείο Ίδρυμα, οδός Βασιλ. Σοφίας 24, θα πουν τον καφέ τους και θα γλυτώσουν τα ταχυδρομικά έξοδα.

ΑΔ. Κ.

ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΤΗΣ ΔΟΒΡΑΣ

MARTYRIA

Του ΦΡΙΞΟΥ ΤΖΙΟΒΑ

Από τότε μας λαχτάρησαν αρκετές φορές. Ξεφύτρωναν ξαφνικά, αθόρυβα. Μερικοί ξέκοβαν από το τμήμα τους κι έφεραν γύρα τους μαχαλάδες για πλιάτσικο. «Χειρότεροι και από Αρβανίτες» έλεγαν όσοι δοκίμασαν και τα δεινά της τουρκοκρατίας. Οι Ιταλοί δεν είχαν κάνει τέτοια. Άρπαζαν ακόμα και ό,τι νομίζαμε πως τους ήταν άχρηστο. Να, μια φορά φόρτωσαν κουτσά τραπέζια και καρέκλες καφενείου που δεν είχε καεί και τα κατέβασαν στις Καρυές. Ήταν μιας απροστάτευτης γριάς που τα πούλαγε λίγα λίγα στα καμποχώρια για μια χούφτα αλεύρι. Δεν τους συγκίνησαν τα δάκρυά της.

Θυμάμαι τις κινήσεις κοριτσιού καθώς άρπαζαν προικιάτικα σεντόνια που είχαν σωθεί από τη φωτιά. «Έλεος, έλεος» τους παρακαλούσε κι έπιανε το τσίτινο φόρεμά της θέλοντας με νοήματα να τους πει πως μόνο αυτά της έμειναν. Όπως ξεμάκρυναν με τα λάφυρα κορόιδευαν «έλεος, έλεος» μιμούμενοι τη φωνή της, χωρίς να ξέρουν τι σημαίνει η λέξη.

Κάποτε με αφηνιδιασαν, αδύνατο να ξεφύγω. Ζήτησαν βούτυρο. Η μάνα τσιγκουνεύτηκε, τους έβαλε δυο κουταλιές. Τους ξανάφερε, θέλησαν κι άλλο. Έχασαν την υπομονή τους, αγρίεψαν και ακούμπησαν το αυτόματο στην πλάτη μου. Κέρωσε η μάνα. Σέρνοντας το ανάπηρο πόδι της κουβάλησε όσο είχαμε θγάλει όλο το καλοκαίρι από τα γίδια μας.

Μια άλλη φορά άρπαξαν το δαμάλι γείτονα. Ζουρλάθηκε ο άνθρωπο. Τον συμβούλεψαν να τους δώσει πολλά πολλά αυγά και θα το γλιτώσει. Έτρεξε σε σπίτια. Γιόμισε τσέπες, τραγιάνσκα, τη μια χούφτα. Τρέχοντας να τους προλάβει πάτησε πάνω σε απλωμένο αρσποσίτι, το είχαν για να λιάζεται. Κουτροβάλησε και όταν σηκώθηκε όμοιαζε κινούμενη ομελέτα. Έτσι πασαλειμμένος έπεσε στα πόδια του αξιωματικού παρακαλώντας τον ελληνικά και τούρκικα, τα είχε μισομάθει στη Θράκη, να του αφήσουν το ζωντανό. Εκείνος τον γύρισε ανάσκελα με τη μπότα και πατώντας του το στήθος του έβαλε το πιστόλι στο στόμα. Κλείσαμε τα μάτια να μη δούμε. Τέλος το πήρε το μοσχάρι, μα δεν πήρε και μια ψυχή.

Έγινε κι αυτό. Μετά από επιδρομή έσυραν μαζί τους στα Γιάννινα γέρους, μεσήλικες, ανάπηρους. Τους μάντρωσαν στα υπόγεια της Ζωσιμαίας Σχολής. Πέρασαν μέρες, πέρασε μήνας. Τους ρωτούσε, τους ξαναρωτούσε ο ανακριτής για τους αντάρτες. Τα κλωθούριζαν αυτοί. «Εμείς δεν έχουμε στο χωριό. Περαστικοί καμιά φορά... ίσως Μακεδόνες, ίσως Θεσσαλοί...». Οι άνθρωποι μας έρεψαν. Ήταν που ήταν κακοζωισμένοι, τους ήρθε και πανωγόμι η φυλακή. Να τους στείλουν εργάτες στη Γερμανία; ούτε λόγος. Να τους κρατήσουν όμηρους για τυχόν εκτελέσεις; Τα βαμπίρ που φώλιαζαν στα σπήλαια του φασιστικού ήθους διψούσαν για αίμα νέων μας. Τέλος τους αποφυλάκισαν. Είδαμε ένα δειλινό να σέρνεται στο δρόμο σκούρα γραμμή. Έρχονταν ο ένας πίσω από τον άλλο σκουρνοφλώντας σαν τους τυφλούς. Κάθε φορά που διηγόμουν στους μαθητές μου την πορεία των τυφλωμένων από το Βουλγαροκτόνο στρατιωτών του Σαμουήλ, γύριζε στη μνήμη μου εκείνη η κινούμενη γραμμή των χωριανών μου. Πέρασε κι αυτό.

Χειμώνας ήταν. Το χιόνι πάνω από τα γόνατα. Πρώιμα λασκά, ηλιοπεριχυμένο. Στραφτάλιζαν τα δέντρα, τα βουνά. Σκεπάστηκε η αποκρουστική μαυρίλα των καμμένων σπιτιών. Όσοι τοίχοι δεν είχαν ακόμα σωριαστεί αναδύονταν από την ογκώδη λευκότητα να ήταν το σεβάσμιο φάσμα των προγόνων μας. Αυτή τη μέρα διάλεξαν να μας κοιφοχολιάσουν. Μας μπλόκαραν και μάλιστα από διεύθυνση που δεν τους καρτερούσαμε, από τα βόρεια. Έρχονταν πάνω από εκατό. Άλλοι ακροβολίζονταν και άλλοι ανέβαιναν στους γύρα λόφους με πολυβόλα. Πλήρης επιχείρηση.

Βούλιαζα στα χιόνια. Πίσω μου ακολουθούσε γειτονόπουλο και παραπίσω πρώην χωροφύλακας. Νόμιζα πως η πλευρά που αντίκρυζε προς το φυλάκιο των Καρυών θα ήταν ελεύθερη. Αυτό σκέφτηκα, αμ πώς; Περνώντας το στενό λαιμό του βουνού να κατηφορήσω στο Ροντοβάνι πάγωσα. Ανέβαινε αντίθετα, μπουσουλώντας, στρατιώτης ντυμένος παράξενα. Χλαίνη ιταλική, κασκέτο γερμανικό με χάλκινα εντελές, «Πίσω, φώναξε, θα μας σκοτώσουν». Ήταν χωριανός που κατέβαινε στα χειμαδιά μας να ταΐσει τα πρόβατα. Τον είδαν από το φυλάκιο και γάζωσαν τη στράτα πολυβολώντας τον. Στάθηκε τυχερός ως εδώ. Όταν έμαθε πως μας ζώνουν από παντού είπε απλά: «Πάω σπίτι, στα παιδικιά μου, να με σκοτώσουν εκεί» και ξεκίνησε χωρίς προφυλάξεις πια.

Ήμουν βέβαιος πως θα κάναμε μεγάλο χαλασμό. Κάπου θα είχε γίνει σαμποτάζ και δεν το πήραμε είδηση. Ξέκοψαν οι σύντροφοι, τους έχασα. Μόνος στην κορφή του λόφου, σαν τη μύγα στο γάλα με το μαύρο πανωφόρι μου. Έκανα ανόητα πηδήματα δεξιά, αριστερά, πηδήματα λαγού που πάει να ξεγελάσει λαγωνικά. Βρέθηκαν ανάμεσα από αλώνι και καμμένο σπίτι. Εκεί ήταν θέργες σιτωμένες και πάνω τους κλάρες θαλανιδιάς με ξερόφυλλα. Διπλώθηκα σ' αυτό το υπόστεγο των γιδιών και καρτερούσα να με ξετρυπώσουν. Έκρυψα στον τοίχο αναπήτρα και ρολόι θέλοντας να στερήσω τους δήμιους από τη χαρά του πλιάτσικου. Πάνω από τον κρυψώνα μου έκραξε κοράκι. «Σκάσε που να σκάσεις, δεν έχω άλλο δάκρυ» απαντούσε στα κρωξίματα του πουλιού η μάνα και την κορόιδευα. Ήταν σειρά μου να πω: «Σκάσε που να σκάσεις, άσε να με σκοτώσουν πρώτα και ύστερα με κλαίς».

Άκουσα ψιθύρισμα, ασφαλώς δεν ήταν από Γερμανούς, αυτοί γαύγιζαν. Όταν αντίκρυσα τι γίνονταν από το άλλο μέρος του τοίχου που μ' έκρυβε δε θα πιστέψετε, σα να ξεφούσκωσε μέσα μου μπαλόκι κι έφυγε ο μολυσμένος αέρας του τρόμου. Ένας χωριανός ήταν ανάσκελα και σκεπάζονταν με χιόνια. Άλλος χωμένος στο φούρνο του καμμένου σπιτιού που έστεκε ακόμα όρθιος, μα του περισσεύαν τα άρβυλα. Τρίτος σκαρφαλωμένος στο μέσα μέρος του τζακιού. Θαυμάσια κρυψώνα, μα δεν κρατήθηκε πολύ, ξεκόπηκαν οι κάπνες και θρέθηκε κάτω. Ξεχώριζαν από τη γάνα μονάχα μάτια και χείλη. Τέταρτος παραμόνευε πίσω από τον αυλότοιχο τους Γερμανούς και ενημέρωνε τους άλλους. Έλεγε πως ανεβαίνοντας προς το μέρος μας συνέλαβαν δυο χωριανούς μας αντάρ-

←
τες. Μα πώς να το ήξεραν αφού ήταν άσπλοι; Από τα ρούχα που φορούσαμε τότε ήταν αδύνατο να ξεχωρίσεις ποιος είναι και ποιος δεν είναι αντάρτης, εκτός κι αν είχε δόκοχο. Φαίνεται οι Γερμανοί ήθελαν να ξέρουν αν στο χωριό μας φώλιαζαν μόνιμα αντάρτες, να τους παγιδέψουν στα χιόνια. Δεν παρατήρησαν ομαδική κίνηση εξόδου. Έμαθαν αυτό που ζητούσαν. Μάζεψαν όσους χωριανούς δεν πρόκαναν να κρυφτούν και ζεσταίνονταν κοντά στη φωτιά καρτερώντας το κακό. Πύρωναν τα χέρια δήθεν αδιάφορα ώσπου αγρίευε ο Γερμανός. Μυστήριο πώς έπεσε ξανά στα χέρια τους και ο ξάδερφος, αυτός ήξερε όλες τις τρύπες.

Κατά το μεσημέρι είχαν μαζέψει του κόσμου τα καυσόξυλα. Άδειασαν οι αυλές μας δακώνονταν οι γυναίκες που τα κουβάλησαν από μακρινούς λόγγους. Τώρα η σειρά των αντρών να τα μεταφέρουν στο γερμανικό φυλάκιο. Σαν ξεμάκρυναν, ο ξάδερφος άρχισε να ξαλαφρώνει, να τα πετάει ένα ένα στο μαλακό χιόνι που τα κατάπινε αθόρυβα. Τον μιμήθηκαν και άλλοι. Δεν έφτασαν ούτε τα μισά στο μαγειρείο. Οι στρατιώτες ρίχτηκαν στα καζάνια για ζεστό φαί και οι δικοί μας λάκκισαν, δεν τους εμπόδιζε κανένας.

Τη μέρα που μάζεψαν στα Γιάννινα τους Οθριούς είχαμε πάλι αρκετό χιόνι. Και τότε μας αιφνιδίασαν. Ήθελαν να ελέγχουν το κεντρικό Ζαγόρι μήπως δεχθεί επίθεση η κουστωδία τους που οδηγούσε το φτωχάκι Ελιέζερ, την παραδουλεύτρα Μαλκιά με τα ξυλένια τσόκαρα και όλο το γιαννιώτικο γκέττο τους στα κρεματόρια. Τότε πείραξαν και τους αγίους. Έκαψαν τις εικόνες του αϊ - Θανάση μας να ζεσταθούν... Γυναίκες που πήγαν να τον καθαρίσουν από βρωμιές και στάχτες μολογούσαν πως μοσχοβολούσε ο αέρας σα να καίονταν εκείνη την ώρα λιθάνι.

Στη δυτική πλευρά της εκκλησίας μας υπάρχει κύκλος από κόκκινη θαφή που κλείνει μισοσθυσμένη γραφή. Εκεί ο τοίχος είναι γουδιασμένος σα να τον πελέκησαν με καλέμι. Έγινε από οβίδα τον Αλωνάρη του '43 όταν μας βομβάρδισε το γερμανικό πυροβολικό από τη Ζίτσα. Να γιατί.

Φάλαγγα μουλαριών που τα συνόδευαν Άγγλοι σύνδεσμοι και αντάρτες, ανέβαινε στα βουνά μας κουβαλώντας για τον ΕΛΑΣ από την περιοχή του ΕΔΕΣ στρατιωτικό υλικό και, όπως διαδόθηκε, χρυσάφι. Γιατί αργοπώρησε η φάλαγγα δε μάθαμε. Το γλυκοχάραμα φάνηκε ν' ανηφορίζει στο Ροντοβάνι. Λίγο πριν φτάσει στην κορφή του βουνού άρχισε ο βομβαρδισμός. Θέλανε να την καθυστερήσουν, να την προλάβουν οι πεζοί που ανέβαιναν από τις Καρυές. Οι οβίδες, ξεπερνώντας τη φάλαγγα, φυτεύονταν μέσα στο χωριό. Τέτοιες ώρες δεν ξέρεις πού να κρύψεις το κεφάλι. Τα μουλάρια αφηνισμένα ρίχνανε τα φορτώματα και χάνονταν. Οι Άγγλοι ακουμπώντας σε μακρυές κλίτσες πήγαιναν μπρος πίσω, δεν ήξεραν τι να κάνουν. Οι αντάρτες που τους συνόδευαν χάρθηκαν. Έσκασε φωτοβολίδα, έπαψε το κανονίδι. Φτάσανε οι Γερμανοί βάλλανε χέρι σε Άγγλους και φορτώματα. Εμείς σταθήκαμε τυχεροί, μόνο που λαχταρήσαμε. Ο υποτιθέμενος θησαυρός που προορίζονταν για τον ΕΛΑΣ έπαιρνε στις κουβέντες μας μυθική διάσταση, λες και μεταφέρονταν εκείνο το πρώι ολόκληρο το αγγλικό θησαυροφυλάκιο. Όλοι ψάχναμε, ακόμα και μετά την απελευθέρωση, τι να κάναμε; Είχε γίνει το μάτι μας γαρίδα για χρυσή λίρα, να τη βάλουμε στον κόρφο μήπως και τα γουρλωμένα μάτια

της βασίλισσας Βικτώριας βασκάνουν το αίσθημα ανασφάλειας.

Ανέβαινε συχνά στο χωριό από το φυλάκιο ο Ρούντελ. Στην αρχή έσφιγγε το αυτόματο, όταν μας συνήθισε το παρατούσε όπου λάχαινε. Ανηφόριζε όλο το Ροντοβάνι για να ρουφάει ωμά αυγά. Ρήμαζε τις φωλιές. Ξάπλωνε χορτασμένους κάτω από τον πλάτανο του μεσοχωριού και δε μας ενοχλούσε, μήτε κι εμείς του δίνουμε σημασία. Στο τέλος ονομάσαμε κι έναν σκύλαρο που έτρωγε αυτά Ρούντελ. Ήταν ικανός να γκρεμίσει δέκα από εμάς, να μας λιανίσει, έσφιγγε το χέρι του γροθιά και τρώμαζες. Του άρεγε να ντύνεται πάνω σε ακόνι, βαρύ σαν ταφόπετρα και εκεί να μεσημεριάζει. Αλλάζοντας θέση ο ήλιος τον ενοχλούσε στο πρόσωπο. Μετακινούσε την πέτρα σα να ήταν χαρτοκούτι. Δοκιμάσαμε τρεις νέοι και δύσκολα την κουνήσαμε.

Μια μέρα οι αντάρτες μας έκοψαν το αίμα. Ήταν απόγιομα και ο Ρούντελ μπήκε σε άκαγο σπίτι να θρει αυγά. Έφτασαν αυτοί με εντολή να τον συλλάβουν κι αν αντιστέκονταν να τον σκοτώσουν. Περικύκλωσαν το σπίτι και καρτερούσαν να ξεπορτίσει. Αναστατώθήκαμε, πέσαν απάνω τους ο υπεύθυνος του χωριού και άλλοι κομματικοί παράγοντες. Θα ήταν φοβερά τα αντίποινα για την εξαφάνιση του Γερμανού στρατιώτη. Αμετάπειστοι εκείνοι. Τους ζητήσαμε πίστωση χρόνου ώσπου να επικοινωνήσουμε με την έδρα του Τάγματος στο Τσεπέλοβο. Δήλωσαν ρητά πως θα ενεργούσαν μόλις πατούσε στο κατώφλι.

Έπρεπε να παρατείνουμε την παραμονή του Ρούντελ μέσα στο σπίτι. Ευτύχημα που βρέθηκε στο μπακάλικο γερμανομαθής κοντοχωριανός. Τον κάναμε Θεό και άγιο να μας βοηθήσει. Λύγισε στα παρακάλια μας. Είχε δίκιο ο άνθρωπος να τρέμει. Θα πήγαινε στο Ρούντελ αυγά και θα τον καθυστερούσε. Κι αν αντιστέκονταν το θειό θγαίνοντας από το σπίτι και τον έβαζε μπροστά του για ασπίδα; Τίναξε μερικά ούζα, έκανε το σταυρό του βάδισε με σκυμμένο κεφάλι.

Τηλέφωνο δεν είχαμε. Τη συσκευή τη μετέφεραν οι αντάρτες στο φυλάκιο τους. Έπρεπε από κει να επικοινωνήσουμε με το Τάγμα. Κομματικοί έτρεξαν να ζητήσουν χάρη. Καρτερούσαμε με την ψυχή στα δόντια. Σφιγμένες μορφές όλοι μετρούν τα δούνα και λαβείν με τη σύλληψη του Γερμανού. Σιωπούσαμε να μην ακούγεται οχλαγωγία και από περιέργεια ξεπορτίσει. Τα λεπτά φαίνονταν χρόνος. Κρυφακούσαμε. Ακούγονταν ήρεμες οι φωνές στο σπίτι. Ανάθεμα στον ήλιο που έγερνε. Μα κάποτε έφτασε το καλό μακάτο.

Αναστολή ποινής είχε δώσει στο Ρούντελ η μοίρα. Το κακό τον βρήκε αργότερα, όταν θέλησε να πάει και στη Μπούλτση. Μεγάλωσε η περιέργειά του ή εκτελούσε διαταγή; Ποιος να ξέρει... Του στήσανε καρτέρι σε στροφή δρόμου. Δέκα ντουφέκια βγήκαν μέσα από τις λεφτοκαρυές και τον κύκλωσαν. Τον έδεσαν πισθάγκωνα. Αναθάρρεψε όταν γνώρισε ανάμεσα στους οπλισμένους και πρόσωπα χωριανών μου. Ακόμα και όταν τον οδήγησαν στη λαγκαδιά έλεγε παρεφθαρμένα τα ονόματά τους.

Το άλλο πρωί είδαμε από ψηλά τους Γερμανούς να λύνουν τις σκηνές στις Καρυές και να ερημώνει ο τόπος. Ήταν ορατό πια το τέλος της κατοχής.

Δεν ξεχνιέται εκείνο το ηλιόγεμα που φώτιζε α-

Ο αποχαιρετισμός

Του ΚΩΣΤΑ ΤΕΚΤΟΝΑ

Ο αποχαιρετισμός των αγαπημένων προσώπων, που η σκληρή μοίρα τα κατεδίκαζε να ξενιτευθούν, κατά τη λαϊκή μας παράδοση τόσο στον πεζό λόγο, όσο και στον ποιητικό, είναι μια πολύ βαθιά ανθρώπινη συναισθηματική εκδήλωση, ένα ξεγύμνωμα της ανθρώπινης ψυχής, ένα ξεσπάσμα του ψυχικού πόνου, που προκαλεί στον αγαπημένο που θα ταξιδεύει και στους άλλους, που μένουν στην πατρίδα.

Όλοι οι λαοί με τη μακρά παράδοσή τους, όπως και ο δικός μας ο λαός, διαμόρφωσαν τυπικές φράσεις που λέγονταν και συνεχίζουν μέχρι σήμερα να λέγονται, ως δηλωτικές των διαφορών μορφών του αποχαιρετισμού όταν ο ταξιδευτής θα έφευγε ή φεύγει από την ξηρά ή από τη θάλασσα.

Τέτοιες φράσεις, όπως είναι γνωστές, πρώτα από τους αρχαίους Έλληνες που έλεγαν «Αγαθή τύχη», δηλαδή να έχεις καλή τύχη, να θρησκαλό δρόμο, και για τους νεοελληνιστές «Ευπλοίτες» ή «Ευόδοι», «Ευόδιου», «αυτευόδιου».

Η ευχή αυτή διασώθηκε μέχρι σήμερα. Η ευχή στους χρόνους του Ιησού Χριστού, όπως την αναφέρει ο Ευαγγελιστής Μάρκος (Ε' - 34) ήταν, «άπαγε εις Ειρήνην».

Τις ίδιες ευχές περίπου μεταχειρίζονται και οι Ρωμαίοι, που τις δανείστηκαν από τους Έλληνες όπως, «GUOD BENE FAUS - TUNGUE SIT», ήτοι καλή ώρα να έχεις κ.λπ.

«Όπως είναι ακόμα γνω-

στό, οι ευχές αυτές συνοδεύονταν και συνεχίζονται τούτο μέχρι σήμερα, από ανυπόμονες εκδηλώσεις όπως φιλιά σταυρωτά στον ταξιδευτή, από τη μάνα, πατέρα, γυναίκα, αδελφή και από τους άλλους στενούς συγγενείς και αδελφικούς φίλους, καθώς και χειραφίες από τους συγχωριανούς.

Επίσης δίνονταν στον ταξιδευτή φυλαχτά, δώρα αναμνηστικά και κατά τη στιγμή της αναχωρήσεώς του σείονταν μαντήλια, τόσο από αυτόν όσο και από τους ξεπορδοδιστάς και όλες αυτές οι εκδηλώσεις επισφραγίζονταν με κλάματα.

Οι γυναίκες, φύσει συναισθηματικές, δεν ημπορούσαν να συγκρατηθούν και παρ'αυτονόητα σε λυγμούς και θρήνους. Για τους τελευταίους όμως λέγεται ότι οι ψυχραιμότερες προσπαθούσαν να τους περιορίσουν και έλεγαν ότι κάνει κακομαντιά και κακοστρατίζουν τον ταξιδευτή. Οι αφοραβωνιασμένες κοπέλες δούριζαν κατά κανόνα ένα μαντήλι στον αγαπημένο τους ο οποίος κατά τη στιγμή της αναχωρήσεώς του το έσπρε προς την αγαπημένη του και ποιος όλους.

Η μακρά παράδοση του λαού μας, και η μικρή πείρα του από την ξενιτειά, μας διέσωσε θαυμαστά δείγματα του συναισθηματικού κόσμου που εκδηλώνεται με τον αποχαιρετισμό, με το θησαυρό του δημοτικού μας τραγουδιού. Από τον ανεπαιτήτο αυτό λαϊκό πλούτο θα παραθέσω λίγα δείγματα:

1. «Σ' αφήνω γεια, μανούλα μου, σ' αφήνω γεια πα-
(τέρνα,
έχετε γεια αδερφάκια μου και σεις ξαδερφοπούλες.
Θα φύγω, θα ξενιτευτώ, θα πάω μακριά στα ξένα.
Θα φύγω, μάνα και θα 'ρτω, και μην πολυλυπείσαι.
Από τα ξένα όπου θρεθώ μηνύματα σου στέλνω,
με τη δροσιά της άνοιξης, την πάχνη του χειμώνα,
και με τ' αστέρια τ' ουρανού, τα ρόδα του Μαΐου.
Θανά σου στέλνω μάλαμα, θανά σου στέλνω ασήμι,
θανά σου στέλνω πράματα που ουδέ τα συλλογιέσαι.
— Παιδί μου, πάαινε στο καλό κι όλοι οι άγιοι κοντά
(σου
και της μανούλας σου η ευχή να είναι για φυλαχτό σου,
να μη σε πιάνει βάσκαμα και το κακό το μάτι.
Θυμήσου με, παιδάκι μου, κι εμέ και τα παιδιά μου,
μη σε πλανέσει η ξενιτιά και μας αλησμονήσεις.

— Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο να σκάσω
(πρώτα,
παρά να μη σας θυμηθώ στα έρημα τα ξένα.
Δώδεκα χρόνοι πέρασαν και δέκα πέντε μήνες,
καράβια δεν τον είδανε, ναύτες δεν τόνε ξέρουν.
Πρώτο φιλή, αναστέναξε, δεύτερο, τον πλανάει,
τρίτο φιλή φαρμακερό, τη μάνα αλησμονάει.

(Άγις Θέρος «Τραγούδια των Ελλήνων»
τόμος Β' σελ. 92).

2. Μια μαύρη μάνα ζύμωνε του γιου της παξιμάδια
και με τα δάκρυα ζύμωνε και με τα μοιρολόγια,
και με τους αναστεναγμούς επύρωνε το φούρνο:
— Μη φεύγεις, γιε μου, στα μακριά και στον αλάργο
(κόσμο,
κι άτζεμπα να σε ξαναδώ;»
(Κρητικό)

3. «Δε μου βαρούν τα ξένα και τα μακρινά,
μόν' μου βαρούν της κόρης τα μηνύματα.
Γράφει, χαρτιά μου στέλνει και με προβαδάει.
— Όπου κι αν είσαι, ξένη μ' γλήγορα νά 'ρθεις,
τι μένα με παντρεύουν και με προξενούν.

(Ηπειρωτικό)
(Στον ίδιο σελίς 90)

4. «Στα ξένα πας λεβέντη μου, κι εμένα πού μ' αφή-
(νεις;
πάρε κ' εμένα, βάλε με σαν φούντα στ' αλόγο σου.
— Τι να σεκάμω, λυγερή, τι να σε κάμω κόρη;
Έχεις στα χέρια μάλαμα, έχεις στον κόρφο ασήμι,
δεν είσαι μήλο κόκκινο στον κόσφο να σεβάλω.
Εσ' είσ' ακέρνος άνθρωπος, σαν φούντα δεν κρεμιέσαι,
να σε περάσ' απ' το βουνό, φοβούμαι από τους κλέ-
(φτες,
να σε περάσ' απ' το χωριό, φοβούμαι από τους Τούρ-
(κους,
σε μοναστήρι, σ' εκκλησιά, φοβούμ' από τον πρώτον
— Πουρνό θα φέρω χρυσικόν να σε ξελαγαρίσω,
να φτιάσω ασημόκουπα, σταυρό και δαχτυλίδι,
το δαχτυλίδι να φορώ, την κούπα για να πίνω
και το σταυρό να τον κρεμάω στον κόσφο μέρα νύχτα.

(Ζαγορίου)
(Π. Αραβαντινού «Δημοτικά τραγούδια
της Ηπείρου» σελ. 203)

Με τον αποχαιρετισμό
συνδέεται και άλλη μια αν-
θρώπινη και κοινωνική εκδή-
λωση που γίνεται κατά την
αποχώρηση από το επάγγελ-
μα ή θέση λόγω ορίου ηλι-
κίας, οπότε συνήθίζεται, οι
συνάδελφοί του να δίνουν έ-
να γεύμα ή δείπνο συλλογικό
ή δεξίωση για να τιμήσουν
τον ή τους αποχωρούντας και
ανταλλάσσονται προσφωνή-
σεις και αντιφωνήσεις.

Θα παραθέσω ένα δείγ-
μα αποχαιρετιστηρίου λόγου,
σε τιμητική εκδήλωση του Ια-
τρικού Συλλόγου Ιωαννίνων
προ τριακονταετίας, που ξε-
φώνησε ο διαπρεπής χειρουργός

Δημοσθένης Δάνος από
τη Βίτσα, όταν αποχώρησε α-
πό την ενεργό ιατροχειρουργή-
ση. Ο λόγος είναι πλούσιος
σε βαθιά συναισθήματα και
έννοιες, καθώς και σε ηθικές
αρχές.

Είπε ο Δημοσθένης Δά-
νος:
«Αγαπητοί Συνάδελφοι
και φίλοι,

Δυσκολεύομαι να φα-
νερώσω προς το Διοικη-
τικόν Συμβούλιον του Ια-
τρικού Συλλόγου Ιωαννί-
νων και προς τον Ιατρι-
τρικόν Σύλλογον την α-
γαλλιάσιν μου και να εκ-
φώνησε ο διαπρεπής χειρουργός

●) Συνέχεια στη σελίδα 79

φτεριά του ποιητικού του έργου.

Η παραγνώριση αυτή παρ' όλη την πίκρα που ένιωθε, δε στάθηκε ικανή να τον αναγκάσει να ξεφύγει απ' τη γραμμή, απ' τα νεανικά του χρόνια είχε χαράξει, με μια σπάνια συνέπεια και πίστη για ένα τίμιο ιδεολογικό αγώνα μακριά από κάθε ιδιοτέλεια και καιροσκόπική σκοπιμότητα.

Την παραγνώριση αυτή ο ποιητής την αντιμετωπίζει όπως αξίζει σε τίμιο μαχητή και απαντάει:

Μου 'χαν φορέσει κάποτες ένα στεφάνι
που τ' άνθη του έλεγαν ο καιρός δε θα μαράνει
ποτέ. Αλλά με τα χέρια του τα ίδια το πήρα
και το 'ριξα —όχι εγώ, κάποια ζηλιάρια μοίρα.

Γύρισε η αίγλη η πρώτη μου τώρα σε χλεύη
σκύβαλο ο ένας με σβουλιά παραμονεύει,
κι ο άλλος με κράζ' αδιάντροπα, νάνος, σε πάλη.
Όμως μ' ολόρθο να σταθώ πρέπει κεφάλι.

Ν' αλυχτάν πέρα μόνα τους αφήνοντάς τα
τ' ανθρωποτσάκκαλα: Καρδιά μου —κράζω— θάστα!
παλληκαρίσια αν πέρασες μπόρες και χιόνια,
απάντα στην κατάκριση με καταφρόνια.

Μια άλλη πλευρά που μας αποκαλύπτει την προσωπικότητα του Κοτζιούλα είναι η φυσιολατρεία του. Είναι τόσο έντονη η αγάπη του αυτή προς τη φύση που η ζωή του δε μπορεί να νοηθεί έξω απ' αυτή. Την αναζητάει πάντα χωρίς να κάνει διάκριση αρκεί να βρεθεί κοντά της, είτε σε βοσκός στα μέρη του Αισπρόποταμου, είτε γυρτός κάτω από ένα γράδο, πλάι σ' ένα κοπάδι με συντροφιά ένα σκύλο.

Τη φύση την αιστάνεται σαν κάτι το αναπόσπαστο από την ίδια την ύπαρξή του, σαν ιερό που το διατηρεί και το φυλάει μέσα του σαν το Τίμιο Ξύλο.

«Το ξύλο αυτό που το φυλάω εδώ σαν Τίμιο ξύλο, είν' από κέδρο του βουνού».

Δε θέλει ούτε μπορεί ν' αρνηθεί τη λατρεία του αυτή που κυριαρχεί και διαφεντεύει τη ζωή του.

«Φτωχός θα μείνω, αλλά ποτέ δε λέω ν' αλλάξω γνώμη κι όσο τα χρόνια θα περνούν, όλο θα γίνουμαι ένα με την αθάνατη εξοχή κι όλο θα μοιάζω εμένα γερόδεντρο που σε κοιτάει με δειλίασμα κι λοτόμιο».

Μερικοί ταυτίζουν τη φυσιολατρεία αυτή του Κοτζιούλα με κείνη του Κρουστάλλη. Δεν νομίζω να υπάρχουν άλλες ομοιότητες εκτός από κείνες που η Μοίρα σημάδευε και τους δυο με ορισμένα περιστατικά, τη φτώχεια, τη μιζέρια των τυπογραφίων και τη λαχτάρα για το γυρισμό στο γενέθλιο χώμα.

Αν εξετάσουμε βαθύτερα τη λατρεία αυτή του Κοτζιούλα προς τη φύση, θα ιδούμε πως αυτή ξεκινάει από την προγονολατρεία του ποιητή, που είναι δεμένη με την Ηπειρωτική γη και τους ανθρώπους της. Η προσήλωσή του στους ανθρώπους του σπιτιού, της μάνας, του πατέρα και της πολυαγαπημένης του Βάβως, της Θόδως, αλλά και των άλλων συγγενών και χωριανών έχει αναγκαστικά την προέκτασή της στο γενέθλιο χώμα απ' το οποίο προέρχονται που μ' αυτό ζυμώθηκαν, τυραγνίστηκαν και έγιναν ένα μ' αυτό. Απ' αυτό το χώμα προέρχεται και ο ποιητής και δε μπορεί να ξεφύγει ούτε θέλει. Δε ντρέπεται να διακηρύξει τη χωριάτικη ρίζα του και είναι περήφανος γι' αυτή.

«Χωριάτισσα κι απροτσούραπη ήταν η μάνα του και δεν τον είχε κάνει με κάποιον που να φοράει κολάρο Το Μήτρο Κώστα θρήκανε στον κόσμο για κουμπάρο κι έβραζαν όλο τραχανά λιασμένο στο χεράμι Δεν ντρέπομαι που η μάνα μου χωνόταν ως τη μέση

Χάνεται μες στα σχήματα της ίδιας καταχνιάς της και ξεθυμαίνει με καπνούς ενώ κρυφός δυνάστης ο πόθος σάρκα αποζητάει και κρούξιμο ως τη ρίζα!

Τέτοια ποιήματα είναι αρκεία στη «Σιγανή Φωνιά» ακόμα και σ' άλλες συλλογές που μας αποκαλύπτουν την ερωτική διάθεση του Κοτζιούλα. Εκτός όμως απ' αυτά ο ποιητής ξανοίγεται πιο πέρα από τα εφήμερα και τις προσωπικές του παρορμήσεις για ν' αφιερώσει στίχους σε ποιητές, φίλους, κι έρχεται ν' αγκαλιάσει και ν' ακούσει από κοντά τον πόνο των ταπεινών ανθρώπων, τη μιζέρια της ζωής τους και σαν γνήσιος ποιητής, που ξέρει τον προορισμό του, μας δίνει στίχους με μια δεικνυσιμότητα και ειρωνία που σε σπαραξούν. Εδώ παρουσιάζεται ο ποιητής να κληρονομεί τις κοινωνικώς συνθήκες που δημιουργούν την ανισότητα και τις αδικίες, σηματοδοτεί για όσους η μοίρα ανελέητα χτυπάει, που πολλές φορές δεν μπορούμε να δώσουμε καμιά απάντηση στα τόσα ερωτήματα που προβάλλονται από τον κατατρεγμένο αυτό.

Ακούστε ένα τέτοιο ποίημα:

Πάει κι η Ελένη πέθανε στη γέννα,
μες στο νοσοκομείο μέρα Τρίτη.
Την πήραν με τα χέρια στακρωμένα
ότ' έλεγε κι αυτή ν' ανοίξει σπίτι.

Αχ, ότι γράφει η Μοίρα δεν ξεγράφει.
Πάει η Λέγκω με τους κόσους τους ωραίους!
Μόνη άφησε τη μάνα της στη σκάφη
να τυραγνιέται με τους νοικοκυραίους.

Όπου και νά 'ταν θά 'φευγε απ' τη μάντρα,
θα γλύτωνε απ' τις λάσπες και τα κρύα.
Είχ' εύρει πια κι' αυτή η κακότυχη άντρα,
σωστή φαινόταν δίπλα του κυρία.

Η μάνα της, που καρτερούσε αγγόνια,
δεν έπαψε να κλαίει για την Ελένη.
Δακρύσαμε κι' εμείς που τόσα χρόνια
την είχαμε κει μέσα να μας πλένει.

Σαν γνήσιος ποιητής ο Κοτζιούλας και με συνείδηση της αποστολής του, ένα μεγάλο μέρος του ποιητικού του έργου τ' αφιερώνει για να υπερασπίσει τα δίκαια του λαού χωρίς να παρασύρεται σε παράφορους εκτραχηλισμούς που ξεστράτίζουν τον ποιητή έξω από τη γνήσια ποίηση και τον οδηγούν ασυναίσθητα στο στρατευμένο στομφώδη λόγο. Ο Κοτζιούλας ό,τι έγραψε το έγραψε με πλήρη συνείδηση της αποστολής του και το έκανε αυτό γιατί το ένιωθε και γιατί έβγαυε γνήσιο πάντα και πηγαίο από την άδολη και τίμια καρδιά του.

Θέλω να γράψω ένα τραγούδι μ' αντοχή
και συλλογίζομαι ολοένα εσάς φτωχοί,
σκυφτοί στο γούπατο, για σκόρπιοι στο ριζό,
με τον καημό σας ανασταίνομαι και ζω.

Την εντιμότητα αυτή του Κοτζιούλα, υπήρξαν άνθρωποι, κάποια εποχή που την παραγνώρισαν γιατί τον ήθελαν υποχείριο και άβουλο όργανο, παραγνωρίζοντας τον χαρακτήρα του και την αδέσμευτη και λεύτερη ψυχή του. Ο Κοτζιούλας παρ' όλο τον ήπιο και μαλακό χαρακτήρα του ήταν στο βάθος ένα ανυπότακτο και ατίθασο πνεύμα που δεν δέχεται συμβιβασμούς και υποδείξεις, που έρχονταν σε αντίθεση με τις εσωτερικές παρορμήσεις του, που αποτελούσαν πάντα, το κίνητρο και την α-

Εξωγήινοι στην αρχαιότητα

Ο κ. Αθανάσιος Πουρναρόπουλος, ηλεκτρονικός της Πολιτικής Αεροπορίας, από το Φλαμπουράρι, στην αίθουσα Αιγυπτιακών Ελλήνων, έδωσε διάλεξη με θέμα «Εξωγήινοι στην αρχαιότητα».

Λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το θέμα παραθέτουμε μέρος από την εισαγωγή της ομιλίας αυτής:

Όταν άρχισε η συστηματική αρχαιολογική έρευνα, κυρίως από τον περασμένο αιώνα, βγήκαν και βγαίνουν στο φως, μαζί με τα συνήθη αντικείμενα, και ορισμένα παράξενα και περίεργα ευρήματα καθώς και διάφορα πανάρχαια ήθη και έθιμα, ιστορίες, θρύλλοι, μύθοι και δοξασίες μυστηριώδεις και αινιγματικές.

Ο καθηγητής Χέμπερτ ΚΙΝ από το Μαιντε γράφει: «Πριν η ανθρωπότητα εφεύρει την γραφή, ζωγράφιζε στους βράχους και στα σπήλαια, όσα σκεπτόταν, όσα επιθυμούσε και όσα έβλεπε. Αυτοί οι βράχοι, έχουν διατηρήσει μέχρι σήμερα την παμπάλαια γλώσσα της ανθρωπότητας». Και συνεχίζει ο καθηγητής, «τα καταπληκτικά των εικόνων και αυτό που εξακολουθεί να γοητεύει σ' αυτές, είναι η ρευστότητα των μορφών, η αιγυρία των γραμμών, η καθαρότητα των παραστάσεων και η επιδέξια σύνθεση των αναλογιών».

Ανακαλύφθηκαν εικόνες σε βράχους, πετρώματα, χαρδύεις, αιγύσματα και ανάγλυφα, από την Λιβύη ε-ποχή, στην Ευρώπη, στην Ασία, στην Αμερική και σ' όλον τον κόσμο. Παντού εμφανίζονται τα ίδια μοτίβα. Ανθρωποειδή όντα, με κρόνη, με ρούχα που μοιάζουν με τις στολές των σημερινών αστροναυτών.

Στην αρχή δόθηκαν πρόχειρες και αβασάνιστες ερμηνείες, όπως στην περίπτωση της Μεγάλης Πυραμίδας που ονομάστηκε και Πυραμίδα του Χέοπος, για την οποία πιστεύαμε ότι χτίστηκε από τον Φαραώ αυτόν για Μουσείο του, ενώ προσεκτικότερη έρευνα έδειξε ότι η Πυραμίδα είχε κτιστεί πολλές χιλιάδες χρόνια πριν.

Επίσης, η περιγραφή στο Ινδικό Έπη ΜΑΧΑΜΠΑΡΑΤΑ ΡΑΜΑΓΙΑΝΑ και σε άλλα αρχαία σανσκριτικά πείμενα των Ινδομένων Αρμάτων ΒΙ. ΜΑΝΑΣ που πετούσαν στους Αιθέρες πάνω σε σύννεφα, μέσα σε φλόγες και με σφοδρότατο θόρυβο.

Όσο όμως η έρευνα έφερνε στα φως νέα στοιχεία και όσο αναπτύσσονταν ο σημερινός πολιτισμός, τόσο αυξανόταν η ανάγκη να βρεθούν σωστές ερμηνείες. Παρατηρήθηκε λοιπόν σε ορισμένες περιπτώσεις μεγάλη ομοιότητα, μεταξύ των αρχαίων και σύγχρονων προημάτων. Δηλαδή, φτάσαμε στο σημείο, να ερευνάσουμε πράγματα που υπήρξαν πριν χιλιάδες χρόνια.

Πιστεύω αν συνεχίζουμε τις έρευνες και μελέτες πάνω σ' αυτό το θέμα, θα ενασθρούμε πάρα πολλά απ' όσα μας δίδαξαν οι εξωγήινοι στους αρχαίους χρόνους. Και είμαι σίγουρος, ότι θα είναι για το καλό της σημερινής ανθρωπότητας, ώστε αποφεύγοντας μια αυτοκαταστροφική να προχωρήσει στον ειρηνικό δρόμο που οδηγεί σ' ένα φανταστικό στη σύλληψη αλλά υπαρκτό στην πραγματικότητα υπερπολιτισμό.

Για τους προγόνους του μας λέει:

Σκιάζονταν το άδικο, κρατούσαν τις γιορτές παρθένας παίρναν και τις είχανε πιστές οι μάνες αποχτούσαν άβλαβα παιδιά, κάθε δυο χρόνια σηκώνονταν η ποδιά.

Ούτε χωριάφια είχαν πολλά, ούτε ζωντανά, μα ζούσαν όσο ο γέρο δέντρος στα βουνά. Γεροκομούσαν τους γονέους τότε οι γιοί, ποιος υπομένει την κατάρρα, την οργή;

Γιώργος Κοτζιούλας

●) ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ

Αξία προσοχής, για να νιώσουμε βαθύτερα το Κοτζιούλα, είναι η γνωριμία μας με την ερωτική του ποίηση, καθώς την παρακολουθούμε στα «Εφήμερα» τη συλλογή που γράφτηκε στην ακμή της νιότης του, αλλά και στις υπόλοιπες που γράφτηκαν αργότερα.

Η ποίηση αυτή είναι μια ασίγαστη μεταμέλεια για ό,τι δεν μπόρεσε ή δε θέλησε να χαρεί στη ζωή του από κάποια έμφυτη συστολή και δειλία ή ακόμα, από μια αναζήτηση του τέλει και ιδανικού έρωτα, που όσο και περισσότερο το πλησίαζε ένιωθε μεγαλύτερη απογοήτευση ο τρυφερός ποιητής μας.

Να πώς μας περιγράφει ο ίδιος κάποιες τέτοιες στιγμές:

Τώρα ποια πρόφαση μπορεί για λίγο ν' απαλύνει
τον πόνο τον ασώπαστο που σα λυγμός με πνίγει;
Μου μίλησ' ένα απόγεμα γεμάτη καλωσύνη
κι ενώ είχε 'ρθεί να μου δοθεί, την άφησα να φύγει.

Σαν έτοιμο για προσφορά το χέρι μου απλωνόταν
και παιγνιδίζοντας γλυκά το βλέμμα μ' επροσκάλει
μα ήτανε τόσο ξαφνικό το μήνυμα που ερχόταν
κι εγώ δεν πίστευα για μια τέτοια χαρά μεγάλη.

Τώρα που μένει την ωραία ν' αναπολώ φωνή της
που μου ερεθίζει πιο πολύ την πειραγμένη θλίψη
κι όσες στιγμές γλυκύτατες επέρασα μαζί της
ξανάρχονται στη μνήμη μου για να ενωθούν σε τύψη.

Έφυγε πριν να της ειπώ το φλογερό έρωτά μου
και μ' άφησε άλαλο σε μια φριχτή αμηχανία.
Α, στον ανόητο φόβο μου που εκρίβονταν βαθιά μου
μπορούσε πιο βαριά απ' αυτή να πέσει τιμωρία;

Η απολογία του Κοτζιούλα και ο φόβος που τον δυνάστευε, καθώς και η αναζήτηση του ιδανικού έρωτα, υπήρξαν οι αιτίες που δε χάρισε στη ζωή του τον έρωτα, όπως ήθελε και ποθούσε. Πολλά είναι τα ποιήματα που μιλάνε τόσο φανερά γι' αυτό.

Για το πώς νιώθει την αγάπη, μας το λέει στο ποίημά του με τον τίτλο: «Όνειρο που δεν τελειώνει». Στο ποίημα αυτό νιώθει την παρουσία της αγαπημένης του σαν τον αέρα που φυσάει το πρόσωπό του, έτσι κι' εκείνη γυροφέρνει στο μυαλό του και κυβερνά τη φαντασία του και που για χάρη της θα έφτανε και πιο πέρα απ' την Ασία.

Έτσι ξεκινώντας από μια τέτοια αγάπη είναι επόμενο να πελαγοδρομεί και να νιώθει συχνά απογοήτευση, διαποτισμένη από κάποια πεσιμιστική μελαγχολία, που φτάνει στην απελπισία, μα κρατιέται και μέσα απ' την αναπόληση, ξεσπάει με κάποιους στίχους γεμάτους τραγική ειρωνία και πόνο:

Τ' αλαφρά πόδια σου διαβάνουν και σου παίρνω τον (τορό,

Παιδεύομαι κι ο νους του κάκου το τρισκόταδο τρυπά.
Αχ, δεν περνάει απόψε η στενοχώρια ετούτη
πού να πάω να βρω το θαύτο-ρο γκρεμό;
Η μάνα μου θα γνέθει για σαμαροσκουτί
κι εγώ έχω μιας αρχοντοπούλας τον καημό!

Πολύ χαρακτηριστικοί είναι και οι παρακάτω στίχοι που δείχνουν όλο το πάθος του ποιητή για ένα ολοκληρωμένο έρωτα.

Αχ! όσο αξίζει ένα φιλή μηδέ την τέχνη μου όλη,
να ξέρεις, δεν αποτιμώ, κι αν είν' ονειροπόλοι
στον έρωτα έτσι τυχεροί καθώς εγώ, κατάρρα
στον Απόλλωνα τη φάρα!

ΤΙ ΠΑΣΧΑΛΙΑ ΗΤΑΝ ΕΚΕΙΝΗ!! 20 Απριλίου 1941 Κυριακή του Πάσχα

Μόλις είχαμε φθάσει ύστερο από ολονύκτια πορεία, καταπασκαμένοι κυριολεκτικά, στην περιοχή της Κακαδιάς, ακολουθώντας τον δρόμο που έρχεται απ' το Αργυρόκαστρο, κι είχαμε σταματήσει εκεί στα παλαιά σύνορά μας με την Αλβανία.

Όλη η περιοχή εκείνη της Κακαδιάς είχε «πλημμυρίσει» από κόσμο, από τα νεύματα τα ελληνικά, τα νεύματα που είχαν δοθεί για άλλη μια φορά την Πατρίδα, πολεμώντας ες (6) ολόκληρους μήνες στα κακοτράχαλα βουνά της Αλβανίας.

Είχαν ξαναζωντανέψει για τελευταία φορά όλα γύρω, γύρω, απ' τις φωνές και τα προστάγματα των θαυματοποιών που προσπαθούσαν να συγκεντρώσουν τα τμήματά τους, να κάνουν προσκλητήριο, να διαβάσουν τις διαταγές που μόλις είχαν πάρει απ' τους ανωτέρους τους.

Είμαστε οι τελευταίοι που είχαμε εγκαταλείψει στον τομέα αυτό τα άγια χώματα της Βορείου Ηπείρου, κι αυτό γιατί το Σύνταγμα μας (85ον) ήταν απιστοφυλική της Μεραρχίας μας (VIII), και το σπουδαιότερο αναγκαστήκαμε να δώσουμε σκληρές μάχες τη μέρα του Μεγάλου Σαββάτου στην περιοχή της Δερβιτσάνης και του Καλοκοραντζή. Την «όμιση» παλληκαριά τους να μας πάρουν από κοντά οι κοκορόφτεροι και Ντούτσε, την πλήρωσαν για καλά.

Το παραδέχτηκαν κι οι ίδιοι, και τα επιβεβαίωσαν το ίδιο βράδυ κι οι σύμμαχοί τους απ' το ραδιόφωνο απ' την πρωτεύουσά τους (Βερολίνο)...

Ημερίς τη μέρα αυτή είμαστε επεδείκται και ως εκ τούτου βρισκόμαστε λίγο πιο πίσω σε αναμονή.

Άλλοι είχαν τον λόγο, και είχαν καταλάβει από βραδύς επίκαιρες θέσεις και περιμέναν.

Οι ώρες περνούσαν... Νεκρική σιγή απλώνονταν παντού. Μπροστά μας ο δρόμος και οι γύρω πλαγιές. Ερημιά... Δεν άργησε όμως... Και να! Φάνηκαν οι πρώτες φάλαγγες στο δρόμο.

Μπροστά, μπροστά ποδηλατιστές, ακολουθούσαν μηχανοκίνητα και τεθωρακισμένα, κι από κοντά μεγάλες φάλαγγες πεζών και βάδιζαν γρήγορα προς την Κακαδιά, σαν να διάζονταν να φθάσουν μια ώρα αρχύτερα. Οι δικοί μας τους άφησαν να πλησιάσουν κάπως, να ιδούνε μέχρι πιο σημείο θα έφθανε «η υποκρισία» τους.

Εί! Όχι κι έτσι! Έπρεπε να τους σταματήσουν να πάνουν κι άλλο «μάθημα» όπως την προηγούμενη...

Και πραγματικά. Τη μέχρι τη στιγμή εκείνη νεκρική σιγή που βασιλευσε παντού την διαδέχτηκε «χαλασμός»...

Όλα τα εργαλεία μας, τα πολεμικά, ντουφέκια, κανόνια, πολυβόλα, ξερνούσαν για πολύ ώρα τις πυροκτωμένες βολίδες και τα θλάματα ε-

πών τους. Τους θλέψαμε να σκορπίζονται απ' εδώ κι απ' εκεί στον δρόμο και να κομωφλώνονται. Τους είχαμε καθλώσει για καλά.

Οι ώρες όμως περνούσαν. Κι έπρεπε κάποιος να τους βγάλει απ' το αδιέξοδο.

Έφθασε κάποτε η αεροπορία η Γερμανική. Αυτό που δεν ήθελαν. Τα προμερά για την εποχή τους «στούκας» των Γερμανών άρχισαν να πολυβολούν αδιάκριτα όλη την περιοχή με τις επικίνδυνες κόβητες εφορημένες τους που κόντευαν να αγγίξουν το χώμα.

Ημερίς —το Τάγμα μας— (Κονίτοπος) λίγο πιο πίσω, σαν εφεδρεία που είμαστε, κόπως πρόχειρα καμουφλαρισμένοι, παραλίγο να την πάθουμε για καλά. Κολημέντοι τα μπρούμιτα στο χώμα το τρώγαμε κυριολεκτικά.

Οι Γερμανοί συνέχιζαν να πετούν από πάνω μας και μπορούσαν να μας θέρουν αφού μας είχαν επισημάνει και να κλάψαμε για καλά εκείνη τη μέρα. Στη δική μας περίπτωση οι Γερμανοί φέρθηκαν διαφορετικά, πράγμα ανεξήγητο...

Ακόμα κι όταν ο χωρσιανός μου Π.Σ. διοικητής των πολυβόλων του τάγματός έστρεψε ένα σεντ —επ'έναντίον τους, ρίχνοντας δυο τρεις ριπές σε ένα «στούκα» που επέμενε να γυρίζει επάνω μας, ο Γερμανός πιλότος αντί αντιπαιών μας χαιρετούσε. Η ολήθεια είναι πως τα χρειαζόμαστε για καλά όπως είμαστε όλοι αισιόθυμοι από τέτοιου είδους εχθρικές επιθέσεις στην πρώτη γραμμή του μετώπου...

Κάποτε φύγαμε τα «στούκα» και τότε —ήταν σχεδόν απόγευμα— μας ειδοποίησαν να συγκεντρωθούμε πιο πέρα. Θα μετακινούμαστε...

Να κι ο τ. Διοικητής μας (υποδιοικητής του Συντάγματος Ν. Γιγας), καθόλου στο αλόγο του.

Ακολουθήστε με τον ακούσαμε να λέει. Πού πάμε; ρωτούσαμε ο ένας τον άλλον. Κοιμιά απάντηση.

Προχωρούσαμε πίσω του, ανάμεσα από ψηλά γυαλικά, γρήγορα, γρήγορα. Μετά από κόμηση ώρα φθάσαμε στο παλαιό μεθοριακό φυλάκιο «Κατούνα». Εδώ μας είπε θα μείνουμε, θα οχυρωθούμε.

Αποθέσαμε για μια στιγμή τα πράγματά μας. Δεν πέρασε λίγη ώρα, ακούμε φωνές. Φεύγουμε, ξεκινάστε γρήγορα να μην ξεκοπείτε...

Είχε φθάσει το τέλος... Την ίδια ώρα υπογράφονταν η πρώτη ανακωχή στο Βοτονόσι κι είμαστε υποχρεωμένοι να την τηρήσουμε.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ 20ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

«Οι υπογεγραμμένοι Στρατικού Στρατού και του ανδρείου Ελληνικού τοιούτου, Νητρίχ και Τσολάκογλου, αντιπροσωπεύοντες τας αντιστοιχούς Στρατιάς συνελθόντες εις Βοτονόσι σήμερα 20ην Απριλίου 1941 και ώραν 18ην συνυμολόγησαν τα κάτωθι:

1. Παύουν αι εχθροπραξίες μεταξύ Ελλάδος και Γερμανίας την 18ην ώρα της σήμερον, και μετ' ολίγας ώρας παύουν αι εχθροπραξίες μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας μερίμνη του Γερμανού Αρχιστρατήγου.

2. Επιτρέπεται η διέλευσις Γερμανικού Στρατού από της έως της αύριον Δευτέρας 21ης Απριλίου ίνα παρεμβληθεί μεταξύ Ελληνικών και Ιταλικών Στρατευμάτων και ίνα διευκολυνθώσι τα κάτωθι συμφωνηθέντα:

α) Τα Ελληνικά Στρατεύματα υποχρεούνται να αποσυρθώσι μέχρι των παλαιών Ελληνο - Αλβανικών συνόρων εις χρονικόν διάστημα 10 ημερών.

β) Αι Στρατιαί Ηπείρου και Μακεδονίας θα αποστρατευθώ-

σι, των ανδρών παραδόντων τον οπλισμό των εις αποθήκας ορισθησομένας παρά της Στρατιάς και Σάτα θα μεταβώσι εις τας εστίας των.

γ) Οι αξιωματικοί θα φέρωσι την εξάρτησιν και τον οπλισμό των τιμητικώς μη θεωρούμενοι ως αιχμαλῶτες.

Τα του Στρατού θα ρυθμισθούσι και οι αξιωματικοί θα διοκύνονται βάσει των Ελληνικών Νόμων.

δ) Ο εφοδιασμός γενικώς του Στρατού θα συνεχισθεί μερίμνη αυτού.

Υπογραφαί
Τσολάκογλου — Νητρίχ (Διοικητής Τεθωρακισμένης Μεραρχίας «Αδόλφος Χίτλερ»). (Από τον Τόμον του Γ.Ε.Σ. στο τέλος μιας Εποποιίας, σελίς 226).

B. A.

ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΤΗΣ ΔΟΒΡΑΣ

©) Συνέχεια από τη σελίδα 68
τέλειωτη φάλαγγα στο ντερβένι μας. Όδευσ από Γιάννινα προς την Αρβανιτία. Ξημερώματα χτύπησαν οι καμπάνες. Δεν είχε μείνει πια πόδι Γερμανού στον τόπο μας, η πόλη ήταν ελεύθερη. Άνοιξε η πόρτα της φυλακής μας με τα χίλια διακόσια τόσα γυφτοκάρφια της που αντιπροσώπευε το καθένα μια μέρα και μια νύχτα σκληριάς. Θα βαδίζαμε επιτέλους στην πάμφωτη λεωφόρο της ειρήνης «συντρίβοντας για πάντα τα ξίφη» όπως ειπώθηκε και όπως πιστεύα με τότε οι αφελείς...

Δυο νοσοκόμες του ΕΛΑΣ έστησαν τρελό χορό στο μεσοχώρι. Μπήκε ανάμεσά τους σεβάσμια μα φανατισμένη δασκάλα και τις σταμάτησε φωνάζοντας: «Κακός χορός που σας έγινε μωρές, οι εδεσίτες μπήκαν στα Γιάννινα». Ακούσαμε και πάγωσε η καρδιά μας...

Αν θυμάμαι καλά, εκείνη τη στιγμή, οργισμένοι λες από το φανατισμένο λόγο άνοιξαν οι ουρανοί και τα φορτωμένα με λάσπη της Λιθύης σύγνεφα πασσάλεψαν τη Δοβρά μ' ένα μαυροκόκκινο χρώμα σαν ξεραμένο αίμα. Προφητικό σημείο για, ό,τι έμελε να τραβήξει με τον εμφύλιο σπαραγμό που ακολούθησε. Τότε βάφθηκαν οι γύρω λόφοι της από το αίμα ωραίων Ελλήνων και διαδόθηκε από γριές ότι τάχα ειδαν να ζωντανεύουν τα ζωγραφισμένα σε σκοτεινές κόγχες εκκλησιών της περιοχής τέρατα της Αποκάλυψης, να σέρνονται στα βράχια και να το γλείφουνε λαίμαργα...

ΦΡΙΞΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

©) Συνέχεια από την σελίδα 65
να το γνωρίζουν οι άλλοι.

Δυστυχώς σαν μεσογειακοί είμαστε θερμόαιμοι και οξύνομε κάθε συζήτησης. Έτσι μετά τις εκλογές παρουσιάζεται το φαινόμενο το χωριό να είναι χωρισμένο σε δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις, οι μισοί να συχάζουν στο μαγαζί που πολιτικά πρόσκειτα προς το πιστεύω τους και οι άλλοι μισοί στο άλλο. Πολλές φορές ακόμην φθάνουν στο σημείο να κόβουν και την καλημέρα στους πολιτικά αντίθετους, γιατί σε

πολιτική συζήτηση ξεφυγε κάποιος λέξη.

Αρκετά υποφέραμε οι ζαγορισιοί από τα πολιτικά και πολύ ακριβά τα πληρώσαμε τόσο εμείς όσο και τα παιδιά μας. Ας καταλάβουμε πλέον ότι μοναδικό συμφέρον μας είναι η ομοψυχία, η αγάπη, η αληθινή ειρήνη και όχι αυτή των μπαλκονιών των μονών... κτισμάτων των μονών... διεμορφώθη δια μέσου των αιώνων η μοναδική εν τω κόσμω Μοναχική Πολιτεία του «Αθωνος».

ΟΙ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

«Άγιον Όρος»*

ναδική εν τω κόσμω Μοναχική Πολιτεία», έρχομαι εγώ σήμερα να σας την παρουσιάσω και να σας την παραστήσω. Πώς; Με μια ταινία κινηματογραφική και μάλιστα ενός αδόκιμου ερασιτέχνη!!!

Μια ταινία που γυρίστηκε ανάμεσα από καρδιογυγία και λαχτάρες αφάνταστες και οδοιπορίες βασανιστικές πολλές φορές.

Ανεξάρτητα όμως απ' όλ' αυτά, τούτη εδώ η μοναχική πολιτεία είναι από μόνη της αδύνατο να περιγραφεί και να παρασταθεί. Μ' οποιονδήποτε τρόπο... Γιατί οι θρηασοί που κρύβονται εδώ μέσα είναι τόσο πολλοί και οι εξαντικειμένου δυσχέρειες τόσο μεγάλες και ανυπέρβλητες, ώστε τελικά να αισθάνεσαι, πως, ό,τι κι αν έκανες κι όσο κι αν προσπάθησες δεν μπόρεσες να παραστήσεις σχεδόν τίποτε.

Κι αυτή του η μοναδικότητα δεν περιορίζεται μόνον στις φυσικές καλλονές, ανάμεσα από τις οποίες ξεφυτρώνουν τα είκοσι μεγαλόπρεπα μοναστηριακά συγκροτήματα και οι αναρίθμητες σκήτες, τα κελλιά, οι καλύβες, τα καθίσματα και τα ησυχαστήρια.

Το θαυότερο νόημά του πρέπει να το αναζητήσει κανείς στον ανεπαύλητο πλούτο που συγκεντρώθηκε εδώ στο μακρὸς δέκα ολόκληρων αιώνων, ανάμεσα από επιδρομές και δοκιμασίες ατέλειωτες. Πλούτο που αγκαλιάζει όλα τα είδη της τέχνης. Από την αρχιτεκτονική των μοναστηριών, των εκκλησιών και των πύργων, ως τη ζωγραφική και την αιογραφία, το πλήθος των χειρογράφων, εικονογραφιών και μη με μικρογραφίες αφάνταστης αξίας και λεπτότητας, των αμφίων, ιερών σκευών και λειψάνων και τίσων άλλων, που ως τα σήμερα ακόμα συγκεντρώνουν και θα συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον επισκεπτών και μελετητών απ' όλα τα μέρη του κόσμου.

Γι' αυτό και ο αείμνηστος και σοφός καθηγητής της Βυζαντινής Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Αδαμάντιος Αδαμαντίου έγραφε για το Άγιο Όρος: «Εν μέσω της αυστηρώς επιβλητικής Αθωνικής φύσεως, εν μέσω των επιβλητικών και παλαιών κτισμάτων των μονών... διεμορφώθη δια μέσου των αιώνων η μοναδική εν τω κόσμω Μοναχική Πολιτεία του «Αθωνος».

...Είναι η... θεία παρουσία, που, καίτοι άλλη και αθέατη, την ψαύεις, και την γεύεσαι παντού...

Στο κελλί σου, το φτωχικό και μοναχικό.

Στα χαγιάτια τα σιωπηλά κι ωστόσο, τόσο... λαλήστατα... Έτσι καθώς ανηφορίζουν και δένουν ένα γύρω σε αλληπάλληλες σειρές όλα τα κελλία.

Άλλοτε είναι φωτει-

νά και αέρινα κάτω από του ήλιου το φως κι άλλοτε σκοτεινά και μυστηριακά κάτω από το λιγοστό φως του καντηλιού ή του γκαζολύχναρου.

Την ζεις και την αναπνέεις και την γεύεσαι στο εσωτερικό προαύλιο των Μοναστηριών, καθώς περνοδιαβαίνουν και χάνονται σιωπηλές, ανάλαφρες και αεικίνητες εκείνες οι μελαμψές φιγούρες, λες κι είναι σκιές ενός άλλου κόσμου.

Την ζεις τέλος και την αναπνέεις αιθέρια, άλλη και απόκοσμη κάτω από τους σκοτεινούς θόλους του Καθολικού της λιτής και του Νάρθηκα, έτσι καθώς ο ατέλειωτος κύκλος των ασκητικών μορφών και των αγίων ανηφορίζει ένα γύρω «εκ γης προς ουρανόν» μαζί με τους μοσκοβολισμένους καπνούς του λιβανωτού, τα μελειαρά φώτα των γιγαντιών πολυελαίων και των καντηλιών και τις απαλές μελωδίες των μοναχών στο... «φως ιλαρόν» και στο... «κατενυνητό» η προσευχή μου ως θυμίαμα ενώπιόν Σου»...

—★—

Αυτά λοιπόν και πολλά άλλα μπορείς να τα αισθάνεσαι και να τα ψαύεις με τα αέρινα δάχτυλα της ψυχής σου...

Μπορείς να τα ενωτίζεις κρυφακούγοντάς τα με τους αόρατους δέκτες πνευματικής και ψυχικής ευαισθησίας...

Να τα περιγράψεις όμως και να τα παραστήσεις είναι αδύνατο. Όσο κι αν προσπαθήσεις, όσο κι αν μοχθήσεις...

Αυτά μόνον με της ψυχής τα... μάτια είναι... κάπως δυνατόν να τα προσεγγίσεις. Μόνον με τους κρύφους και ενδόμυχους παλμούς ψυχικών σκυρτημάτων είναι... κάπως δυνατόν να τα... γευτείς και να τα... αφουγκραστείς...

Για να γίνει όμως αυτό, πρέπει να προσέλθεις «καθαρμένος». Δηλαδή απ'αλλάγμενος από προκαταλήψεις άρνησης και... απιστίας».

Με αγνότητα αισθήματος και λογισμού. Με α-

πλότητα και, η δυνατόν, λευκότητα πνεύματος και ψυχής. Με μάτια καθαρά όχι «εσκοτισμένα». Ικανά να διεισδύσουν στα βάθη των αιώνων, να ξεδιαλύνουν και να ξεχωρίζουν ανάμεσα στις τόσες και τόσες ανθρώπινες και... δαιμονικές πολλές φορές θέσεις και αντιθέσεις, εκείνο το... Μοναδικό... και... Αιώνιο, το τόσο Άγνωστο κι ωστόσο, τόσο... Γνώριμο...

Αυτό που αποτελεί αναμφισβήτητη την μοναδική αφετηρία και το παντοδύναμο κίνητρο κάθε ωραίου και υψηλού της ανθρώπινης πνευματικής καλλιτεχνικής δημιουργίας!!!

Όπως ασφαλώς είναι και τούτη εδώ η μοναδική στον κόσμο «Μοναστική Πολιτεία». Αυτή η πολιτεία που από τα βάθη των αιώνων ως τα σήμερα ακόμην, ζωντανή και παντοδύναμη πάντα, σαν την πρώτη μέρα της Δημιουργίας, εξακολουθεί να δρα και να εργάζεται σιωπηλή, ταπεινή και αθόρυβη, συκοφαντούμενη μάλιστα ή υβριζόμενη πολλές φορές.

Γιατί τούτη εδώ την εκπληκτική Μοναστική Δημιουργία στο βάθος την κατευθύνει άορατη και όμως πανταχού παρούσα, η παντοδύναμη εκείνη και δημιουργική παρουσία, με όργανα της τούτα δω τα αδύναμα και λιπόσαρκα πλάσματα.

Τούτα εδώ τα πλάσματα, που, ενώ ζουν «εν τω κόσμω» η αδιάκοπη και ασίγηστη προσπάθειά τους και ο ακάματος αγώνας τους είναι ο... Ουρανός. Η... Ουράνεια Βασιλεία, που αποτελεί το Α και το Ω όλης τους της ζωής.

Αυτά λοιπόν τα τόσο θαυμάσια και τα τόσο καταπληκτικά, πώς είναι δυνατόν να τα παραστήσεις;

Ως τόσο όμως μια κάποια προσπάθεια δεν βλάπτει. Γιατί, πιστεύω, πως, μπρος στο τίποτε... το... κάτι είναι... κάτι...

MIX. KARATZAS

* Αυτό το αφήγημα αποτελεί την εισαγωγή κατά την προβολή κινηματογραφικής ταινίας με το ομώνυμο θέμα. Και έτσι πρέπει να το δει κανείς για να το καταλάβει καλύτερα.

Γιάννινα Μάρτης 1989

Αγαπημένο «Ζαγόρι μας»,

Στο τεύχος 130 του Φλεβ. 1989 και στην σελίδα 26 έχει δημοσιεύσει ένα γράμμα του κ. Πύρου Γρ. Στάρα «Οικολογία ναι, ερήμωση όχι», με τον υπότιτλο «επιστολή για τους νέους οικολόγους της Τύμης».

Αν κάποτε γράφεις τούτο το γράμμα μου, εκφράσε σε παρακαλώ την αγάπη μου στον άγνωστο Πύρο και τα από καρδιάς βαθιά συγκαρτήρια για το σθεναρό, σωστό και μεστό γράμμα του που τα λέει όλα. Μόνο μία απορία έχω από τον υπότιτλο. ΠΟΙΟΙ ήταν οι παλαιοί και ποιοι είναι τώρα οι νέοι οικολόγοι της Τύμης; Πού στεγάζονται, πού εδρεύουν, πόσοι είναι, τα ονοματεπώνυμα αυτών, ποια άλλη δουλειά κάνουν, αν αμοιβούνται από την... Τύμη για να την προσέχουν, αν έχουν ίδια συμφέροντα από την... παρθενία της Τύμης, ποια είναι αυτά, τι δικαιώματα έχουν και από ποιον τους ανατίθενται το... καθήκον να μας σώσουν από την καταστροφικότητα των δρόμων και του τροχού και των όσων συνεπέρχει. Τι επιδιώκουν σε παγκόσμια κλίμακα σαν ολέθριο αποτέλεσμα του δρόμου και της ρόδας για να το αποφύγουμε κι εμείς.

Έχουν νομικά δικαιώματα λήψεως αποφάσεων αυτή

Οικολογία και ανάπτυξη

τη λέξη οδός έγινε κι η λέξη πρόοδος, όχι σαν παράγωγος λέξη λόγω προθέσεως αλλά σαν συνύπαρξη εννοιών. Και τώρα ως μπορούμε στον σωστό δρόμο. Χαίρομαι που ο κ. Στάρας μιλάει για ανθρώπους σπηλαίων και μου δίνει μια λαβή να πιαστώ κι εγώ να πω δυο λέξεις, να πω το άχτι μου να κλάψω τον καμμό μου που ήμουν παιδί και γέρασα κι ακόμα ακούω και διαβάω αερολογίες, υπούρες, μπλα - μπλα συνέδρια, βαρύγδουπους ομιλητές, πίτες, παραδοσιακά γλέντια, οι αρχαίοι ημών πρόγονοι, οι παρόγονες του Εθνικού Κλέους, οι ευεργέτες. Όλοι τους καλοί ήτανε, κανείς δεν τους κακολογεί, αλλά δεν είδα κανέναν απ' αυτούς να ξεχειμωνιάζει σε κανένα Ζαγοροχώρι και να ξεχειμωνιάζει τα σοκάκια και τους καβαλαράτους και να σκουπίζει κατόγεια και να ταΐζει γιδόπορδα με μετρομένο το ζαϊρέ και να κουβαλάει φορτωμένους τα ζαϊρέ και τα χορτάρι στα παγωμένα στενογυαλντερίμια των γοιγιών μας να είναι από 55 χρόνων και άνω (διότι κανείς νέος δεν μένει στα χωριά μας) και να ευλογεί το ΠΕΧΩΔΕ που τα έχει αναγάγει όλα, σπίτια και κολύβες και μαντοιά στην περιποιημένη θέση των εθνικών κτισμάτων των ούτως ή άλλως διατηρητέων και δεν αφήνει

προβάτων. Να εναδρύνεται που κουβαλάει νερό με την βαρέλα από βρύσες δυο και τρία χιλιόμετρα μακριά από το χωριό σου φορτωμένος 25-30 κιλά επί 1,30 έως 2 ώρες σχεδόν μέρα παρά μέρα.

Όποιος είδε έναν από την πνευματική ηγεσία του τόπου μας, δάσκαλο, καθηγητή, απάστρατο, ανώτερο δημόσιο υπάλληλο συνταξιούχο, να ξει στο χωριό του χειμώνα - καλοκαίρι να το γράφει στο «Ζαγόρι μας», γιατί είναι πολύ σπάνια περίπτωση και χρειάζεται μελέτη. Πλησιάζουμε το χωριό την Μ. Εβδομάδα, Πάσχα κάνουμε στα Γιάννινα, πάμε 10 ή 20 μέρες το καλοκαίρι στο πανηγύρι και είμαστε Ζαγορίσιοι. Παγίως κουβέντες για τα γιάτσα του τόπου που ξεσητεύονται, ντροπίζε σε όσους γυρεύουν μεροκάματο στην πόλη, αλλά όλοι τους είναι βολεμένοι σε ιδιόκτητα διαμερίσματα με καλοριφέρια και μύριες ισοσείες, ξυπνάνε στις 10 για πρωί και μέχρι τις 2 που πάνε για φαί σέρνονται από κανρέκια σε καρέκλα στα καφενεία του Γυαλι - Κιαφενέ και της Πλατείας ασχολούμενοι με την σωτηρία του τόπου, ραμιά, πρόβα κ.λπ. Ανάμεσα σ' αυτούς σίγουρα θα βρεις υγιεινές της παρθενίας της Τύμης και κάθε αργητικού και ιασηγετικού ρεύματος. Αυτοί όλοι και κάθε τέτοιος θα έπρεπε απεπαγγέλτως να διαγράφονται από κάθε κατάλογο κοινότητας, να δημεύονται να περιοριστούν των στοιχείων εις όφελος των ασηγμένων της κοινότητας. Αυτοί είναι ασηγιστάριδες, δέντρα μη ποιούντα καρπούς κόπτονται και εις πυρ βάλλονται. Δεν είναι δικά μου λόγια. Της θρησκείας και της λογικής αποφθεύγματα είναι. Πύρος Στάρας, ευκαιρία σαν το δικό σου γράμμα δεν υπάσχει κάθε μέρα, άπαξ του έτους βρίσκεις κλωνάρι να πιαστείς πέρτα για να πατήσεις. Σε τούτο τον άγριο τόπο τον κυριώς ορεινό με τα βαθιά φαράγγια, τους χείμαρρους, τα σκεπρά δάση των φυλλοβόλων και τα αλώνια και απέραντα ορεινά των κοινοτήτων με τον δεσποζόντα κολοσιαίο αλπιτικό όγκο τον σχεπασμένο μισό χρόνο από χιόνι με μια πτανίδα ποιάλη και αξιολογή μέχρι και γδες ανάδια, κάποτε ποιος ξέρει πόσες χιλιάδες χρόνια πίσω μας ήρθαν άνθρωποι. Κάποια σπηλαιό θεία, ζεστή και προσήλια θα

έγινε σίγουρα η πρώτη τους κατοικία, κάποιο κούτσουρο αναμμένο από κάποιο κεραυνό που τον είδαν να πέφτει κοντά στη σπηλιά τους, το τραβήξαν παραμέσα και το συντήρησαν να καίει νύχτα και μέρα. Βασικά κρηγός αυτός γάρηκε που έπιασε μια προβάτινα που ήταν ετοιμώγηνη, την συμμάζεψε, τον γέννησε, ήρθε και το κριάρι την άλλη χρονιά. Καλό το γάλα ρούφαγε το αρνί, ρούφαγε και τα μορτά της γενιάς, ρούφαγε κι ο γέροντας γενάρης που δεν είχε δόντια για κούβια και κόκαλα. Έτσι κάπως έγινε η πρώτη εστία και το πρώτο κοπάδι. Άστερα ήρθαν το σκαλί, το άλογο, το γελάδι, το κυλιόμενο κούτσουρο, ο τροχός και κάποτε και το μέταλλο.

Το πρόβατο χάραξε τα πρώτα μονοπάτια στους βοσκότοπους κοντά στην σπηλιά. Το πρόβατο δίδαξε την ανάγκη της πρώτης χορτοκομιδής. Το πρόβατο δίδαξε τον διηθητικό καρπό και το πρώτο γοιγιάρι. Το πρώτο ταξίδι σε χαμηλότερα νημάτσα το δίδαξε το πρόβατο. Το πρόβατο ένωσε τον κληνί με τον γεωργό, τον κληνί με τον σιδερά, τον κληνί με τον φάλαγγα, τον κληνί με τον μάντη, τον πατά, τις λατρείες, τις θρησκείες, τα πολιτεύματα, βουλεύες, δημοκρατίες, διατατορίες. Όλα ξεκίνησαν από το πρώτο κοπάδι, από το άμεσο σπέρμα, το δεινόν με την ίδια την ύπαρξη του άτομου και της οικογένειας. Μέσα σε χιλιάδες χρόνια απ' την άλλη με το κοπάδι πυρήνα ζωής δημιουργήθηκαν όλα τα άλλα. Διεθνείς Τράπεζες και αεροδρόμια, στόλοι και κράτη, γίγαντες ξεκίνησαν από το σπιτικό κοπάδι. Μέχρι γδες στα Ζαγόρια λένε οι παλιότεροι ζούσαν 40.000 πρόβατα το καλοκαίρι, από Γορίτσα μέχρι Γυρτοκίματο. Ίσως υπερβολές, ίσως αλήθεια. Το να α-κονύγεται έτσι, έχει κάτι από αληθινή πραγματικότητα.

Εάν σε κάθε 100 πρόβατα αντιστοιχεί μία οικογένεια σαρακατσάνικη, έχουμε 400 οικογένειες, σελιγκάδων, πομπανωμένων, πιστικών, πέμπρων και σιμχτιάρων.

Από 6 μέλη της μέσης έθνος την κάθε οικογένεια σημαίνει 2.500 άτομα παρπα-νο ζούσαν στο Ζαγόρι από Απρίλη μέχρι Σεπτεμβρίου. Σημαίνει 2.000 κιλά κρέας ημερησίως, σημαίνει 200 κιλά κρέας ημερησίως, σημαίνει

1.000 έως 1.500 ζώα φορτωμένα, άλογα και μουλάρια, σημαίνει τουλάχιστον 3.000 πέταλα σ' ένα καλοκαίρι και 3.000 πεταλούματα στη Βίτσα, στη Μπάγια, στο Κουκούλι, στο Βραδέτο, στο Τσεπέλοδο, στο Σκαμνέλι, στο Πάπυρο, στα Σουδενά, ποιο να αφήσω ποιο να πιάσω, από Λαίστα μέχρι Πουλιτσές κι από Τσιοντύλα μέχρι Γρεβνήτι.

Όλα μας τα προϊόντα από κορσί μέχρι ρεδυθιά κι από κολοκύθες μέχρι τσίπουρο αγοράζονται από σαρακατσάνες. Αυτοί μας πουλούσαν τυρί, βούτυρο, μαλλί, μας κουβαλούσαν ξύλα, κλαδί, τρύγος, θέρος, πλάκες, γρογνές, όλα είχαν μια λελογισμένη σειρά, όλα είχαν μέσα στην ανάγκη της συνήθειας. Ντόπιος και σπηνίτης ήσαν δάκτυλο και νύχι, αργη-κτα συννησμένα στο μόνο αυτοσκόπιό τη Ζωή την ίδια. Πόλειος, κατοχή, αντάρτια, εμψύλιος, αποστασιασμένες και καπετανάιοι, έφεραν το γοιγίκο και αναπότρεπτο τέλος. Τα σαρακατσάνικα παρήσαν τις κλίτες και πήραν μολύβια και χαρτιά και σαν ράτσα αμύλευτη με εξαίρετη φυσική επιλεξιμότητα ήδη διέπρεψε κι ακόμα είναι η αρχή. Κάπου ακούξ ή συναντάς κάποιο τραγικό κατάλοιπο των σαρακατσάνων έτοιμο κι αυτό να οδηγήσει στο γασάτι τα λιγοστά του προβάτσια εις πλήρη επιβεβαίωση της ρήσης «έχε με και μίσος με, γάσε με και γυρέψ με». Τα ατέλειωτα κοπάδια τα κάναμε μουσειακό είδος. Θα οδηγούν τα παιδιά κι δάσκαλοι στα μουσεία και πλά στους δεινόσαυρους και τα μεγαθήρια θα τους δείχνουν καμιά φοριάρια προδεία παρσημεμένη με άχυρο και πριονίδι και μάτια γυάλινα ψεύτικα και θα λεν: «το είδος τούτο αρχικά και επί χιλιετηρίδας έζη πλησίον του ανθρώπου οικίστον και κατοικίδιον» και άλλες απίδες, πλην όμως εξέλιπεν όλως απροόπως εντός ελαχίστων ετών. Δεν θα έζη τότε να πα στα παιδιά ότι το ξεκάνανε μόνοι μας με την αλόγιστη άρνηση να φτιάσουμε ένα δρόμο στα βουνά μας. Ένα απλό, μια χαραμά στον όλο σπλίκι μας όγκο, μια απλή διέγρυνση του χιλιόχρονου μουλαρόδρομου που δεν θα έ-χει καμιά βλαπτική συνέπεια στο βουνό, αλλά θα έχει τεράστιες και ουσιαστικά ασύλληπτες συνέπειες για τον ΤΟ-ΠΟ. Θα έρχονται τα τσιάζονικά φορτηγά αυθημερόν από

τα χειμαδιά στο κορφοβού-νι να ξεφορτώσουν πρόβατα ξεκούραστα χωρίς την ταλαιπωρία των 15 μερόνυχτων πορείας ανάμεσα σε χωριά και σε πόλεις και οδικές ασηγίες. Να αξιοποιήσουμε τα βουνά μας. Να βγαίνει κάθε μέρα 'αυτοκίνητο ψυγείο να συγκεντρώνει το γάλα των βουνών μας. Να γίνεται τυροκομία. Το θέμα κίνησης και λειτουργίας τόσο του τυροκομείου, όσο και των ψυκτικών εγκαταστάσεων. Με τον δρόμο στα βουνά κι οι οικογένειες των σπηνιτών θα μένουν σαν άνθρωποι στα σπίτια τους και όχι σε αχυροσκάπια κονάκια έρμαια των στοιγίων της Φύσης. Πολιτισμός ναι, οπισθοδρομική όχι. Τι πάθαμε οι Ελβετικές κι οι Γερμανικές Άλπεις που σε κάθε κορυφή υπάσχει ξενοδοχείο και λεωφόροι κι αυτοκινητόδρομοι. Στο Μέλανα Δουμύ κάθε λιμνούλα και κάθε ρέμα έχει το δρόμο του και το ξενοδοχείο του και αποζην από τον Τουρισμό χιλιάδες οικογένειες χειμώνα καλοκαίρι. Τι προβάλετε σαν λογική αντίρρηση; Σεις οι αυτόκλητοι σωτή-ρες;

Χαίρομαι χαϊρέκια και προκαταβολικά που σε 15 έως 20 χρόνια τότε που τα μισά σπίτια του Ζαγοριού θα είναι σωρασμένα σε χορταριασμένα χαλάσματα λόγω της τέλει έλλειψης απλού μυαλού και θα τρέχουν οι οικολό-γοι με το Κράτος να κάνουν επουσιμους, δηλαδή μπαλ-ωμένα σε τούτια τσαρούγια και δεν θα βρίσκουν ούτε δημόσιο υπάλληλο να πάει στα χωριά. Θα προτιμάει την παραίτηση. Με σαφή αριθμητική πρόοδο πάμε για ερήμωση και με αυστηρή και αναπότρεπτη γεω-μετρική πρόοδο πάμε για χαλάσματα και πριονιδια, ο-γίες και νυχτερίδες. Έχουν δίχρη απόλυτο τα παιδιά μας που φεύγουν. Μονοετής ή και διετής φοίτηση στις Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων, ΔΩΡΕΑΝ σπολή, μεροκάμα-το, ατελείωτη συντροφιά του άλλου φύλου, ταξείδια, ξενά-γηση, ξενοδογεία, πλαζ, α-καλαμίσια βιβλιάρια, αμοιβή όλο το χρόνο. Έτσι μπράβο μας. Καταριέρες οι κόρες μας να τις τσιμπάει ο κάθε δολ-λάριας και τα νειάτα μας να κουβαλάνε το ντοινγκ της κάθε φορώδας στο κομμάτι της και να τα περατύνουν. Ζήτω λοι-πόν στο σχολαστήριο υπηρε-τών του δολλάριου και ψόφους κακός στη γεωργία, την κτη-νοτροφία, στο σπυλί, στο με-λίσσι, στο σήμερα και το σύ-ριο του τόπου. Πάστρα κακή στο σπύτι και στο νοικοκυριό

του χωριού. Το γέρο πατέρα ή τα πονεμένα μάτια της μα-νούλας ως βρεθούν ξένοι να τα κλείσουν μια κι ο γιός κι η κόρη έχουν δουλειά στη Ρό-δο ή στη Μύκονο: Σουβλάκι, σουτάκι, καμάκι. Το Νεοελ-ληνικό Δόγμα της Προόδου. Είδε ποτέ κανέας σας σωστή και μυαλωμένη κρήση από κυ-βερνώντες; Είδε ποτέ κανείς σας νοικοκυρεμένη διαχείριση του όλου οικονομικού θεματος τούτης της χώρας; Τσαπα-τσουλιά κι όλα στο γόνα. Να προαγάγουμε τον τουρισμό να γίνει υποδομή υποδοχής του υψηλού τουρισμού. Ποιος λέει όχι; Όχι λέμε στην απογύ-μνωση της υπαίθρου από τα δυναμικά και ζωντανά νειάτα που οδηγούνται ως πρόβατα επί σφαγήν στο δομίο του με-γάλου Μολώχ του ακοιμήτου δολλάριου και με δέλεαρ το μεροκάματο.

Ποιος θα μείνει στο χω-ριό; Ποιος θα μεγαλώσει αρ-νάκια να φάνε οι τουρίστες; Καλό το σουβλάκι αλλά θέλει κρεατάκι. Κρεατάκι για σου-βλάκι και κρεατάκι και σουτά-κι και παραδάκι προυποθέτουν κοπαδάκι με προβάτσια, με τσομπάνο και τσομπανόπουλο, με αιπάκι και καλλιεργήτη, με δουλειά όλο το χρόνο για το ευλογημένο το ποτηράκι το κρασί, και ο τσομπάνος και ο αιμπελουργός θέλουν κάθε πρωί σκακούλι με ψωμί που μό-νο το γορτάρι το δίνει με την δουλειά που σκαμμένουν αγρό-τη. Θέλει φουσκή, την δίνει ο τσομπάνος αλλά θέλει στάρι και καλαμίνι να ταΐσει τον χειμώνα, θέλει μπάλτες τοι-φύλλι και χορτάρι κι αυτά θέ-λουν μεταφορά με αυτοκίνη-το, κι αυτό θέλει δρόμο. Τον ίδιο δρόμο τον θέλει και το αιπάκι και το κοπάδι και ο υί-λοτάμιος κι ο χοροφύλακας κι ο δάσκαλος και ο γιατρός κι ο μαθητής κι η γιοιούλα κι ο γηγενής τουριστάς που βγαί-νει το καλοκαίρι και φέρνει λοκούκιο στη μάκα, ανία στο μεσοχώρι, γασμουρητό και ά-γωνα κριτική στο καφενείο που δεν φέρνει κάθε μέρα καρ-πούτσια και τοιάτες.

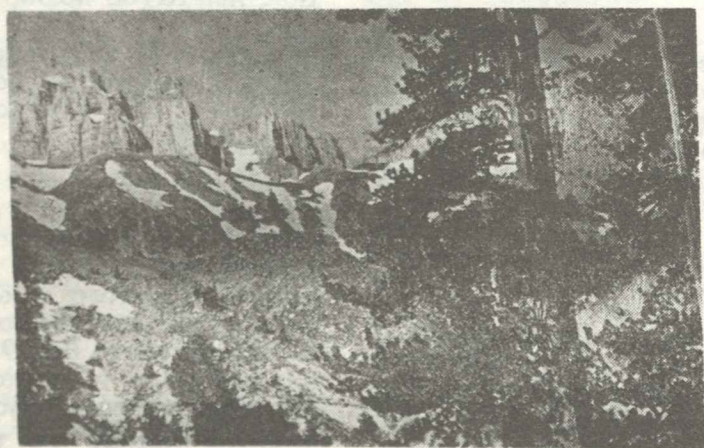
Πάραχει η λύση, κατεβαί-νουμε όλοι στις παραλίες, γτί-ζουμε κάθε 500 μέτρα και ξε-νοδογείο, μαζεύουμε το σή για υπηρετικό προσωπικό και πα-ροχή υπηρεσιών ποιότητας, ό-λα αγοραστά, χαπηνιμένα Αργεντινής και γορέια Ολ-λανδίας, λουκάνικα Φορ-γούτης, ψάρια Αλγερίας και Μαρόκου, ελιές Ισπανίας, δό-σε γούμα μάζε γούμα και στον πάτο στο λογοισιασίο να λεί-πουν κιόλας λόγω διαφοράς συν-ηλάματας, οπότε ως σ-γοράζουν οι ξένοι μαζί με τα

ξενοδογεία και τα παιδιά και τις γυναίκες και ησυχάζουμε. Ζήτω ο Τουρισμός. Γι' αυτό λέω παραπάνω ότι μας λείπει η κοινή, η απλή λογική. Ό-παν στην τηλεόραση δίνουν κάτι στοιχεία των γενομένων συναλλαγών βλέπεις, διαβάεις και δεν ντρέπεσαι που βλέπεις με μεγάλα γράμματα τόσα ε-κατομύρια δολλάρια για κρέας, τόσα για αλιεύματα, τόσα για μέλι, και μάλιστα για μέλι, εισαγωγή και χαμα-ρώνουμε, τόσα για τυροκομι-κά Ευρώπης. Η αγελάδα που γαργαλιέται, η αγελάδα που χορεύει, το ορεγκάτο της Ιο-λονδίας, το άλλο ντε η γοστι-μιά στο πιάτο σας, α ξεχάσα και χαμομήλι, εισαγόμενο, διό-τι ο τόπος μας δεν βγάζει φαρμακευτικά φυτά. Κατά-μας γρεσούμια.

Στην Αθήνα υπάρχουν μα-γαζιά μεγαθήρια με φαρμα-κευτικά φυτά. Στην Ευρώπη το φαρμακευτικό φυτό έχει διώξει από τα σπίτια το κου-τί με τα γάτια και τα διάφορα ισόπια και τις σπασαλιές. Η Ακαδημία Επιστημών Σοβιε-τικής Ένωσης διασέφουξε δη-μόσια: Πιο πολλούς θανάτους οφείλουμε στα φάρμακα και με αιπάκι και καλλιεργήτη, με δουλειά όλο το χρόνο για το ευλογημένο το ποτηράκι το κρασί, και ο τσομπάνος και ο αιμπελουργός θέλουν κάθε πρωί σκακούλι με ψωμί που μό-νο το γορτάρι το δίνει με την δουλειά που σκαμμένουν αγρό-τη. Θέλει φουσκή, την δίνει ο τσομπάνος αλλά θέλει στάρι και καλαμίνι να ταΐσει τον χειμώνα, θέλει μπάλτες τοι-φύλλι και χορτάρι κι αυτά θέ-λουν μεταφορά με αυτοκίνη-το, κι αυτό θέλει δρόμο. Τον ίδιο δρόμο τον θέλει και το αιπάκι και το κοπάδι και ο υί-λοτάμιος κι ο χοροφύλακας κι ο δάσκαλος και ο γιατρός κι ο μαθητής κι η γιοιούλα κι ο γηγενής τουριστάς που βγαί-νει το καλοκαίρι και φέρνει λοκούκιο στη μάκα, ανία στο μεσοχώρι, γασμουρητό και ά-γωνα κριτική στο καφενείο που δεν φέρνει κάθε μέρα καρ-πούτσια και τοιάτες.

Και τώρα, επειδή τα πολ-λά τα λόγια είναι φτώχεια, ως τελειώσουμε με μια ανα-κεφαλαίωση. Κοινοτικά συμ-βούλια και πρόεδροι και κάθε σύλλογος, να κινηθούν σε μια κοινή κατεύθυνση: Κτηματο-λόγιο, άρση κάθε νόμου και άγωνα κριτική στο καφενείο που δεν φέρνει κάθε μέρα καρ-πούτσια και τοιάτες. Ζήτω λοι-πόν στο σχολαστήριο υπηρε-τών του δολλάριου και ψόφους κακός στη γεωργία, την κτη-νοτροφία, στο σπυλί, στο με-λίσσι, στο σήμερα και το σύ-ριο του τόπου. Πάστρα κακή στο σπύτι και στο νοικοκυριό

● Συνέχεια στη σελίδα 78

οι οπουδήποτε και οποιοδή-ποτε: Από πύρ απορρόδων; Έ-χουν δικαιώματα στον τόπο με Τ κεφαλαίο τούτο που ε-δώ και 25 χρόνια αγρολογού-σε από βοή ζωής και σήμερα αποτελεί σημείο ιδιαιτέρως συζητήσεως αν συναντήσεις 1 ή 2 ανθρώπους σε πορεία μιας ώρας με αυτοκίνητο μέ-σα στο Ζαγόρι. Και τελευταίο ερώτημα: Αυτοί οι οικολόγοι, όσοι και αν είναι, όποιοι κι αν είναι, όσο ψηλά κι αν στέ-κονται, είναι δυνατότεροι α-πό την Ανάγκη; Σ' αυτήν που και θεοί πείθονται. Διότι από

να γκρεμίσουμε τα χαλάσμα-τα να φτιάσουμε χωριά με δρόμους και χαρτωμένα ζε-στά σπιτικά ηλιόλουστα χα-ρούμενα να μη σου κάνει η καρδιά να φύγεις από κει, να χαίρεσαι να ξεχειμωνιάσεις και ν' απολαμβάνεις το κα-λοκαίρι σου. Όχι εφ' όσον εί-σαι Ζαγορίσιος είσαι και προνομιούχος και ζεις σε χω-ριά οργανωμένα από το 1100 μ.Χ. μέχρι και το 1820. Να είσαι υπερήφανος που σκλη-ροργανώσαι και γίνεσαι υπο-ζύγιο για να διατηρήσεις ζωντανό το κοπαδάκι των 10

Ιστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου
Κ. Οικονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ — ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΑΥΤΟΥ

ΑΡΙΘ. 5 ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

Το χωριό αυτό «είναι κτισμένο αμφιθεατρικώς στα ριζά διαφόρων ταπεινών βουνών και ράχων» (Τσολάκης). Κατά τον 14ον και 15ον αιώνα στο τμήμα Παπίγκου. Αυξήθηκε με την προσχώρηση σ' αυτό των μικρών χωριών, που διαλύθηκαν — Άνω Χώρα - Κάτω Χώρα - Καβαλλάρης - Μακρύσαρνα - Σαράσιο —.

Υψόμετρον 650, έκταση 16 τετραγ. χλμ., γεωργική γη, 2 βοσκότοποι 10 δάση 2,5, ημιορεινή περιοχή, χιλιόμετρική απόσταση από τα Ιωάννινα 39.

Ο Πληθυσμός αυτών

- 1857: Κατά τον Αραβαντινόν «Χρονογραφ. της Ηπείρου», 6' σελ. 332 «Άνω Ραβένια χριστιανικοί οίκοι 46 σέφανα 79».
- 1870: Κατά τον Λαμπρίδη «Ζαγοριακά» σελ. 18 «Άνω Ραβένια οικία 80 κάτοικοι 400».
- 1873—74: Κατά την Έκθεση της Εκπαιδευτικής Επιτροπής «Επετηρίς Φιλολ. Ηπειρωτικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως» σελ. 193 «Άνω Ραβένια οικογενείας 94».
- 1880: Κατά τα «Οδοπορικά Ηπείρου και Θεσσαλίας Επιτελικού Γραφείου Υπουργ. Στρατιωτικών» «Ραβένια Άνω χριστιανοί 480».
- 1899: Κατά τον «Αγώνα» της 20 Αυγούστου «Άνω Ραβένια οι κάτοικοι αυτών περί τους 400».
- Κατά την Στατιστική Τηροσίαν της Ελλάδος:

Απογραφή	1913	άρρ.	194	θγλ.	264	σύνολον	458
»	1920	»	185	»	262	»	447
»	1928	»	198	»	256	»	454
»	1940	»	170	»	227	»	397
»	1951	»	143	»	192	»	335
»	1961	»	»	»	»	»	331
»	1971	»	»	»	»	»	252
»	1981	»	»	»	»	»	195

Τα Σχολεία επί Τουρκοκρατίας

Στο χωριό αυτό κατά τον Χ. Τσολάκη (σελ. 49) «μέχρι τον 1896 το χωριό διέτρεξε δημοτικών σχολείων, το οποίον συντηρείτο από τους ιδίους τους κατοίκους του χωριού. Μέχρι τότε εχρησιμοποιείτο ως διδασκάλειον ή ο γυναικωνίτης της εκκλησίας ή κάποιος σπύτι ανήκων εις την οικογένειαν Γεράση που προσέφεραν δια τους ανωτέρω σκοπούς. Το 1896 το σχολείο εγκαταστάθηκε στο νέο διώροφο σπύτι, που κτίσθηκε με δαπάνη του Ευθυμίου Θωμαΐδου».

- 1870: Κατά τον Λαμπρίδη «Ζαγοριακά» σελ. 19 «Άνω Ραβένια... Σχολ. Μόνον και τούτο αλληλοδιδασκτικόν υπό των προσόδων της Εκκλησίας διατηρούμενον».
- 1873—74: Κατά την Έκθεση της Εκπαιδ. Επιτροπής «Επετηρίς Φιλολ. Ηπειρωτικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως» σελ. 193 «Άνω Ραβένια... σχολείον ελληνοαλληλοδιδασκτικόν, μαθηταί 27, ο διδάσκαλος λαμβάνει γρ. 2,200 υπό των μαθητών».
- 1899: Κατά τον «Αγώνα» της 20 Αυγούστου «Άνω

Ραβένια...μέχρι προ δωδεκαετίας μόνον δημοτικών συνετήρει. Έκτοτε δε δαπάνη του εν Βλαχία πλουτίσαντος φιλοπάτριδος Θωμαΐδου καλλιπρεπή ανηγγέρθησαν καταστήματα αρρεναγωγείου, εν ω και μαθήματα ελληνικού σχολείου διδάσκονται και Παρθεναγωγείου, αμφότερα συντηρούμενα υπό των τόκων του υπό του αοιδίμου τούτου Ραβενιώτου επί τούτω εις την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος κατατεθέντων. Μαθηταί αμφοτέρων των γυλίων υπέρ τους 50, διότι και εκ των γειτονικών χωριών οι ευπορώτεροι αποστέλλουσι τα τέκνα των».

Κατά τον Τσολάκη (σελ. 52) «βάσει της διαθήκης του Θωμαΐδου η Κοινότης προέβη τις την ίδρυσιν ελληνικού σχολείου, ιδιαιτέρου Παρθεναγωγείου και Οικοκυριακής Σχολής για τα μεγάλα κορίτσια, ένθα εδιδάσκοντο η υφαντουργική, κέντημα, ράψιμο κ.λπ. όλα αυτά διετηρήθησαν μέχρι του 1913».

Για τη λειτουργία και συντήρηση των σχολείων του χωριού αυτού προσέφερον οι κάτοικοι δια συνεισφορών, η Εκκλησία, η οικογένεια Γεράση και ο Ευθύμιος Θωμαΐδης.

Ο Άγιος Κοσμάς και το χωριό

Κατά τον Λαζαρίδη «Το Ζαγόρι και ο Κοσμάς ο Αυτολός» σελ. 35 «Κατά πληροφορίες που μου έδωσαν δεν πέρασε ο Κοσμάς από τα Άνω Ραβένια. Άλλως τε αν συνέβαινε ένα τέτοιο πράγμα, θα το είχε γραμμένο ο Τσολάκης στο βιβλίο του... Δεν ήταν δυνατόν να παραλειφθεί το πράγμα αυτό από την ιστορία του χωριού του».

Δεινοπαθήματα

Πολλά και το χωριό αυτό εδοκίμασε δεινοπαθήματα, που προήλθον από επιδρομές Τουρκαλβανών, βιαίας υπ' αυτών της ακινήτου περιουσίας ακαιρέσεως από περάσματα και παρατεταμένες διαμονές σ' αυτό ατάκτων σιφών και τουρκικών αποστασιμάτων και αστυνομικών τοιούτων, από αγγαρίες, ληστευασιές και ληστείες, επίσης από φόρους τακτικούς και εκτάκτους, από χρέη, λεηλασίες, διαπραγές πιέσεις, αιχμαλωσίες, πυρπολήσεις, ιεροσυλίες απειλές φόνους, κλοπές.

Εποχή Αλή Πασά

Λαμπρίδης «Ζαγοριακά» Β' σελ. 73 «Το Ζαγόριον κατά το έτος 1788 συνίστατο εκ χωριών 48, ως τα μεν Άγιος Μηνάς και Μεσοβούνιον ήσαν και είναι κληροπάροικα της Μονής Αρτσίστης, το δε Βοϊδομάτι και Αληζότ Τσεφλίκι γεώργια Καρμουρατατών, τα δε λοιπά πάντα ατελή σχεδόν, ήτοι μηροκομία».

Εκ τούτων τα μεν Δολιανά ηδυνήθη να μετατρέψη ο Αλής εις γεώργιον αυτού από του 1792 δια παντός, τα δε Κάτω Ραβένια μόνον επί δύο έτη περίπου εξαναγκασθείς να αποδώσιν την ελευθερίαν των κατοίκων αυτών υπό του Αλεξίου Νούτσου. Δι' ο Πουκεβίλ (τεύχ. Α' σελ. 210) σημειών ότι τα χωρία Άνω και Κάτω Ραβένια και Μαυροβούνιον ήσαν γεώργια του Αλή ηπατήτη. Επεχείρησεν όμως και εμύχθησεν ο αχάριστος δια παντοίων τρόπων να υποδουλώσιν ου μόνον τα τρία αυτά χωρία, αλλά και τα λοιπά πάντα, πλην απέντην. Η ισχύς των εν Κοινότητι εμπορευομένων Ζαγορισίων εματαιώσε τα καταστρεπτικά αυτού σχέδια και διέσωσεν τον τιμαλφές στερον τίτλον της ιδιοκτησίας τεσσαράκοντα τριών Κοινοτήτων του παραδείσου τούτου της Ηπείρου. Ου μιν, αλλά και η ακαταγώνιστος αντίστασις του Αλεξίου Νούτσου γενικού του Ζαγορίου επί των ημερών αυτού προσεκόσμη διατελούντος, ως και αι ικεσίαι και μεσολαβήσεις ευνοούμενων αυτώ υπέρ της σωτηρίας των ιδίων αυτών πατρίδων Παπαζήση, Π. Παίγγου εκ Τσερβάρι, Καρακώστα εκ Μπουλτζή, Μ.Γ. Λαδιά εκ Δοβράς συζήτησαν ουκ ολίγον προς σωτηρίαν της ακινήτου του Ζαγορίου κτήσεως».

Λαμπρίδης «Ζαγοριακά» Β' σελ. 75. «Κατά το έτος 1815—1816 δι' απειλών και πολλών υποσχέσεων ο καινούργος και δόλιος κατόρθωσε και απέσπασε προκαταρκτικά πωλητήρια έγγραφα εκποίησης των γαιών του Ζαγορίου επ' ονόματι του ηιού του Σαλήχ, άπερ υπέγραψαν μεν πάντες σχεδόν οι προσετώτες και κροάριτοι εκάστου των χωριών, μηδ' αυτού του τολμηροτέρου και δραστηριωτέρου Ιωάννου Ρέσσου εξαιρουμένου, εματαίωσεν όμως ο γεν. του Ζαγορίου προσετός ο αοιδίμος Αλ. Νούτσος, αποποιηθείς ου μόνον μετά των λοιπών να συνυπογράψη, αλλά και επικυρώσιν την πράξιν ταύτην των προκρίτων και τας υπογραφάς αυτών να μαρτυρήσιν. Τούτου δε ένεκα εγένετο υπερήριος εις Αργυροκάστρον. Ανεκλήθη όμως μετά εξ μηνάς...».

1860

ΤΟ ΤΑΛΙΜΑΤΙ

Καταγραφή των κτημάτων και εκτίμησις αυτών

Κατά το 1860 επεβλήθησε σε όλα τα χωριά καταστρεπτική φορολογία των χριστιανών με τη καταγραφή των κτημάτων και εκτίμησιν αυτών, γιατί η Τουρκία κατά την εποχήν εκείνην βρισκονταν σε αθλία και ελεεινή οικονομική κατάσταση.

Σχετική επιστολή κατοίκου τους Γρεβενητίου προς τας εφημερίδας «Φάρος της Όρθρου» της 22 Οκτωβρίου και «Αθηνα» της 5 Νοεμβρίου (βλ. και «Το Ζαγόρι μας» μηνός Οκτωβρίου 1987 σελ. 116).

1855

ΚΑΤΑΠΙΕΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΖΑΠΤΙΕΔΩΝ

«Ερμούπολις» 27 Νοεμβρίου 1865

«Εκ τινος εξ Ιωαννίνων επιστολής αποσπάμεν τα εξής, τα οποία δεθαίως θα λυτήσωσι πάντα πατριώτην.

Από τον παρελθόντα Οκτώβριον απεστάλησαν εξ Ιωαννίνων εις τα χωρία Ζαγορίου ζαπτιέδες προς είσπραξιν των βασιλικών φόρων συνιστάμενων εις εν περίπου εκατομμύριον γροσίων καθ' όλην την περιφέρειαν αυτήν. Πλείστα δε καταπιεστικά μέτρα μεταχειρίζονται προς τούτο και παρ' όσον δύναται να λάβωσι χρήματα διαίως αφαιρούνσιν εκ των οικιών παν ό,τι υπάρχει άξιον λόγου και πωλούμενον δίδει χρήματα. Εν τοις μεσοχωρίοις των χωριών τούτων δημοπρατούνται τα οικιακά πράγματα των μη δυναμένων να πληρώσωσι τους καταπιεστικούς φόρους αμέσως. Φαντάσθητε την δυστυχίαν των ανθρώπων και τον θρήνον αυτών βλέπόντων πωλούμενα τα οικιακά αυτών έπιπλα εν τω μέσω των χωριών υπό τας πλατάνους αυτών. Η κατάσταση εις αυτή προξενεί λύπην ανέκφραστον. Δεν δύναται τις να ιδή λυπηρότερον θέαμα παρά τούτο...».

1880

Η ΦΙΛΙΑ

«Παλιγγενεσία» 14 Απριλίου 1880. Εν Ιωαννίνους 4 Απριλίου 1880. «Κατά τον Μάρτιον του 1880 οι εις Ζαγόριον εξελθόντες 400 χαλτούπιδες στρατιώται προς φύλαξιν αυτού διαεπάρησαν εις διαφόρους κώμας και ψαμίζονται υπό των δυστυχών κατοίκων, επιαιτούντες, φ ι λ ι α ν, ήτοι φίλενμα άρτου και προσφάγιου, την μόνην ελληνικήν λέξιν, ην εδίδαξαν αυτοίς όπως κατορθώσωσι να ψαμίζωνται δωρεάν. Η κυρία λοιπόν εργασία αυτών είναι να επιδιώκωσι και να επιζητώσι παραδειγματικώς την φ ι λ ι α ν και ουχί τους ληστές».

1880

ΕΙΣΒΟΛΗ ΛΗΣΤΩΝ — ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

«Αίω» 19 Σεπτεμβρίου 1880. Ιωάννινα 12 Σεπτεμβρίου.

«Από πολλού ήδη η λυμαινομένη τον ατυχή τούτον τόπον ληστεία ανεγναρίσθη, ως η αληθής της χώρας και αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος, διό και παρατηρήτα παρέχονται συνήθως τα καθημερινά αυτής άθλα, χωρίς ουδέ μνείαν να ποιούνται περί αυτών οι κάτοικοι, ουδέ να αναφέρονται εις την εξουσίαν οι παθόντες· αλλ' ό,τι κατά τας ημέρας ταύτα συμβαίνει εν Ζαγορίω, είναι όντως πρωτάκουστον και υπερβαίνει πάντα υπολογισμόν και πάσαν περιγραφήν. Δεν πρόκειται πλέον περί ληστών, ενεδρευόντων καθ' οδόν διαβάτας, ή απαγαγόντων εκ τινος χωρίου αιχμαλώτους, ή διαρπαζόντων μίαν ή δύο χωρικές οικίας· πρόκειται περί αληθούς στρατού ληστών, επιδρομώντος μίαν ολόκληρον επαρχίαν και επί πολλάς ημέρας ανενοχλήτως και εν πλήρει ανέσει πολιορκούντος και κυριεύοντος κωμοπόλεις, επιβάλλοντος φόρους, λαφυραγωγούντος χωρία και παντοία ενί λόγω τελούντος όργια. Τάγμα εκ διακοσίων και επείκενα ληστών εισήλασε προ πέντε ημερών εις το χωριόν του Ζαγορίου Αρτσίστα παραμεινάντες επί ώρας τινας συνέλεξαν παρ' εκλογήν οικίας, απήλθον διευθυνθέντες κατ' αρχάς μεν εις το χωριόν Ραβένια (αλλά ποία;)... ένθα αφού διέπραξαν τα αυτά...».

1894

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΝ ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

«Φωνή της Ηπείρου» 1894 21 Ιουλίου.

«Το Ζαγόριον —Καϊμακαμανλίκι— και Δημαρχείον. Η ανέγερσις στρατώνων —Το Σκαμνέλι μαλλιά κονδάρια— Η Κοινότης Λαϊστής —Η ανέχεια της— «Προλαβόντως εξήλθεν εις Τσεπέλοβον ο Γεν. Διοικητής εξ Ιωαννίνων συνοδευόμενος υπό του δημάρχου Ιωαννίνων, του Επιθεωρητού Γκιενης και άλλων. Άμα τη αφίξει του εις Τσεπέλοβον προσεκάλεσε δι' αυστηράς διαταγής τους μονχταροδημογέροντας εκάστου χωριού του Ζαγορίου και εδήλωσεν αυτοίς ότι η Σεβ. Κυβέρνησις κηδομένη της ησυχίας και ευημερίας του Ζαγορίου, απεφάσισε να εγκαθιδρύσιν εις Τσεπέλοβον Καϊμακαμανλίκι, στρατώναν και στρατιωτικόν νοσοκομείον. Είπε προσέτι ότι θα ενωθή το Ζαγόρι δι' αμαξητής οδού μετά των Ιωαννίνων. Δια τούτο λοιπόν και αι Κοινότητες του Ζαγορίου πρέπει και αύται να φανώσιν αρωγοί δια της υλικής των συνδρομής. Ούτω υπεχρεώθησαν δι' ευγενούς τρόπου να εγγραφώσι συνδρομηταί του ανεγερθησομένου στρατώνος και νοσοκομείου επί του παρόντος, ον η δαπάνη θα υπερβαίνη τας 1.400 λίρας. Εκ τούτων 1.400 περίπου θα καταβάλη το Ζαγόριον. Ελάχιστος όρος συνδρομής είναι 1 δλίραι των μικροτέρων και δυσποροτέρων και μεγαλυτέρων 50 μέχρι 100...».

Εις δε το Αληζότ Τσεφλίκι εκτίσθη ήδη Κούλια υπέρ ης συνεισέφερον τα περίεξ χωρία Μαυροβούνι, Αρτσίστα, Ραβένια, Μεσοβούνι κ.λπ...

Η Κοινότης Λαϊστής ηρνήθη να καταβάλη 50 λίρας προβάλλουσα ανέχειαν. Εκ ταύτης δεθαίως και αι πλείστα κοινότητες του Ζαγορίου είπερ ποτέ και άλλοτε σήμεραν μαστίζονται ως γνωστόν. Δια τούτο η Σεβ. Διοίκησις Ιωαννίνων θα επισύρη την ευγνωμοσύνην των κατοίκων, αν απαλλάξη, ή ανακουφίση το Ζαγόρι των εκτάκτων τούτων συνεισφορών, αφού τα οικονομικά του Κράτους είναι ανθηρότατα...».

Οι ξενιτεμένοι Ηλιοχωρίτες

Ανάμεσα στις πολλές οικογένειες που από χρόνια πολλά έχουν εγκατασταθεί στα Φάρσαλα και έχουν την καταγωγή τους από το Ηλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) του Ζαγορίου είναι και του καλού κα: Εξωχωριστού συμπατριώτη Αντώνη Σούρη. Όλοι τους στον τόπο αυτό, που με στοργή τους δέχτηκαν οι γηγενείς, εργάστηκαν με ζήλο και με την διακρίνουσαν τον Ζαγορίσιο μεθοδικότητα και την Ηπειρώτικη γενική νοοτροπία και συμπεριφορά και κατόρθωσαν και δημιουργήσαν από κάθε πλευρά μια αξιοζήλευτη παροικία.

Τα Φάρσαλα στη Θεσσαλία είναι ένα κομμάτι από τον παραγωγικότερο κόμπο και με την εφαρμογή όλων των επιστημονικών μεθόδων και μέσων είναι πραγματικά χρυσόφορος, με τις πιο δυναμικές καλλιέργειες σαν το βαμβάκι, τα τεύτλα, αλλά και σιτηρά με μεγάλη απόδοση καπνός στρέμμα και συναφής και δυναμική κτηνοτροφία.

Οι Ηλιοχωρίτες συνεπώς έχοντας την καλή τύχη να έρθουν ο ένας πίσω από τον άλλο σε έναν τέτοιο παραγωγικό τόπο εκτός από τη μόρφωσή τους που ήταν πάντα πρωταρχική φροντίδα τους λόγω καταγωγής που το Ζαγόρι μας ήταν φημισμένο στα γράμματα, εκτός από την μερίδα των μορφωμένων που κατέλαβαν ανάλογες θέσεις στους διάφορους δημόσιους τομείς, άλλοι εστράφησαν σε επιχειρηματικές δουλειές και συγχρόνως α-

τριοφραούν τη του, να τονίσουμε ότι, ό,τι γράφουμε, το κάνουμε από πατριωτική υποχρέωση προς τις αρετές ενός πατριώτη.

Ευτυχώς με την εργασία, τη μεθοδικότητα να δημιουργήσει μια καλή επιχειρηματική μονάδα, μονάδα που συνδυάζεται με την παραγωγή του τόπου, να έχει δηλαδή στο Ευίδριο, κοντά στα Φάρσαλα Κυλινδρόμυλο που σήμερα την διεύθυνση την έχει ο ένας από τους δυο γιους του, ο Γιούλης, βοηθούμενος φυσικά από τον ήδη αποχωρήσαντα κ. Αντώνη. Ο άλλος γιος ο Μιχάλης, είναι στην Ολυμπιακή στην Αθήνα.

Βρεθήκαμε καλοκαιρία μαζί στο Ηλιοχώρι και διαπιστώσαμε το ενδιαφέρον του για την πρόοδο του χωριού που τό 'δειξε και έμπρακτα, προσφέροντας με άλλους χρηματικό ποσό να σκεπαστεί το Εωκκλήσι 'Αγιος Αθανάσιος. Αναφέρω χαρακτηριστικά ότι μίσθωσε τα ζώα των σκηνιτών για να κουβαλήσει τα υλικά. Προσέφερε σημαντικό ποσό για την επανέκταξη και αναμόρφωση της κεντρικής εκκλησίας του χωριού μας 'Αγιος Νικόλαος, (έγιναν νέες αγγειογραφίες ενώ άλλες φρεσκορίστηκαν, όπως και ο μεγάλος αείας τέμπλος.

Αλλά και για την τουριστική ανάπτυξη του χωριού ενδιαφέρθηκε, προσφέροντας στον ξενώνα αριθμό κρεβατιών και στρωμάτων, είμαι δε βέβαιος ότι και πολλά άλλα θα προσφέ-

Η Μονή Ντομπρίνοβο (Ηλιοχώρι)

πρόσβαση δι' αγοράς και χωράφια που καλλιεργούν, είτε αποκλειστικά, είτε συμπληρωματικά προς τις άλλες επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

Θα ήθελαμε ανάμεσα σ' όλα αυτά το δραστήριο ανθρώπινο Ηλιοχωρίτικο δυναμικό να αναφερθούμε στον α. γαπητό σε όλους μας Αντώνη Σιούρη, που είναι μεταξύ των πιο εξωχωριστών πατριωτών μας που με πάθος διαίτητο αγάπησε και αγαπά τον τόπο που κατέγεται, και το κέθε τι που του θυμίζει Ηλιοχώρι, έδειξε, δείχνει και θα δείχνει και την δι' οικονομικών μέσων προς ό,τι είναι συμπαθές και ωφέλιμο για το χωριό του.

Ευχαριστούμε, απευθυνόμενοι στη με-

ΑΘ. ΚΑΦΕΤΣΙΟΣ
Λάρισα

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ
ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Με ικανοποίηση διάβασα στο υπ' αριθμ. 130 φύλλο του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» σχολίο με τον παραπάνω τίτλο.

Ο σχολιαστής πολύ καλά τοποθετεί το θέμα και συμφωνώ μαζί του, όπως ασφαλώς θα συμφωνούν οι περισσότεροι των κυνηγών και κατοίκων του Ζαγορίου, αλλά και των λοιπών περιούχων. Αλλά νομίζω ότι είμεθα άδικοι όταν λέμε ότι υπεύθυνοι για την μη δημιουργία καταφυγίων θηροματών είναι μόνο οι Δασικές υπηρεσίες. Μέχρι πρότινος πίστευα και εγώ το ίδιο. Τα γεγονότα όμως μου απέδειξαν ότι την ευθύνη για την μη δημιουργία καταφυγίων την φέρνει η κυβέρνηση.

Σαν απόδειξη των παραπάνω αναφέρω τα εξής δύο γεγονότα, αν και υπάρχουν πάμπολλα.

Όταν το 1973 στο Ζαγόρι είχε καθοριστεί μια περιοχή ως κυνηγετική, είχε εμπλουτισθεί με διάφορα κυνήγια, φασιανούς, κ.λπ. Τότε οι κυνηγοί του Ζαγορίου και όλου του νομού Ιωαννίνων, εύρισκαν κυνήγια έξω από την κυνηγετική περιοχή που δούλευαν σαν καταφύγιο θηροματών. Στο Καπέσοβο και στα γύρω από την κυνηγετική περιοχή χωριά αρθροούσαν οι λαγοί, οι πρόδιες, οι φασιανόι, οι φάσες, τα αγριογούρουνα και αζόνη υπήρχαν και ζαρκάδια. Καταργήθηκε όμως η κυνηγετική περιοχή, όχι από τους δασικούς, αλλά από στενοϊνιστά Ζαγορίσιους, κομματικά φανατισμένους που δεν μπορούσαν να δουν πέρα από τη μύτη τους.

Έτσι φθάσαμε στο κατάντημα όχι μόνον οι λαγοί να μετακινούνται με τα δάκτυλα, αλλά να μην πατάει ένα αγριογούρουνο, να μην λαλιάει πρόδικα σε όλο το Ζαγόρι. Και σήμερα τι γίνεται; Ακόμα χειρότερα.

Το 1984 οι κοινότητες Βραδέτου, Καπεσόβου, Κουκούλιου, Σκαμνελίου και Τσεπελόβου πήραν απόφαση, ομόφωνα, να απαγορευθεί το κυνήγι στην Τύμψη, με καθορισμένα όρια. Η απόφαση των κοινοτήτων δεν εγένετο δεκτή από την Νομαρχία Ιωαννίνων, που πρέπει για καθαρά κομματικούς λόγους να εισηγήθηκε στραβά στο αρμόδιο υπουργείο και δεν εγένετο δεκτή. Θα μου πείτε πώς και γιατί; Απλόστατα. Το να εγκριθεί η απόφαση των κοινοτήτων, οι κομματάρχες πίστευαν ότι θα είχε πολιτικό κόστος. Μέτρησε τα κοινά και

είπε. Πόσους ψήφους έχουν οι πέντε κοινότητες; Ούτε χίλιους και δεν είναι όλοι δικοί μας. Πόσες άδειες θήρας έχουν βγει; Επτά χιλιάδες. Αν το 500ο από αυτές είναι δικό μας είναι 3.500 ψήφοι. Βάλε και τις οικογενειακές ψήφους, τότε έχουμε πάνω από 10 χιλιάδες ψήφους εκμεταλλευόμενοι τα παραπάνω.

Κυνηγετικοί Σύλλογοι αντέδρασαν στην πρόταση των Κοινοτήτων και η Νομαρχία υιοθέτησε την πρόταση των Κυνηγετικών Συλλόγων, την οποία επρόκειτο στο αρμόδιο Υπουργείο. Έτσι με το ίδιο σκεπτικό το υπουργείο ότι θα χάσει πολλούς ψήφους, δεν ενέκρινε την απόφαση των κοινοτήτων, την τόσο σημαντική για την σωτηρία της πανίδας του Ζαγορίου. Και μαζί με τα άλλα πάει περίπατο και η περιβόητη αποκεντρώσις.

Δεν φταίνει λοιπόν οι ταλαίπωροι Δασικοί που προσπαθούν να κάνουν όσο μπορούν πιο καλά τη δουλειά τους. Έχουν οικογένεια και παιδεύονται να βγάλουν τον επιούσιο όπως όλοι μας. Μη βαράτε λοιπόν τους Δασικούς. Τα ακρότατα ΚΟΜΜΑΤΑ βαράτε. Αυτά φταίνει.

Βασ. Δασκαλόπουλος
Ταξίαρχος ε.α.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

●) Συνέχεια από τη σελίδα 75
μους σε κάθε γωνιά του Ζαγορίου, αιπύλεια, χωράφια, κλαδερά, ξεσκλήσινα, θρόσες και μέγιστος αντικειμενικός σκοπός του δρόμου η Δρακόλιμνη με συνεχή και λογική αξιοποίηση όλων των προσβάσεων Πάπιγκο, Βραδέτο, Τσεπέλοβο, Σκαμνέλι, σωστή συνεργασία με Τράπεζες και Οργανισμούς, για την εισαγωγή εκπαιδευτική κτηνοτροφικών επιχειρήσεων. Μόνη παρουσία μηχανημάτων στο Ζαγόρι. Και το κυριότερο που πρέπει να επιτευχθεί: Συστηματική και συνεχής παρουσία των συμβουλίων σ' ένα γενικό Ζαγοριακό συμβούλιο προγραμματοποίησης, συντονισμού και εκτελέσεων. Μιλάμε χωρίς να ληφθεί υπ' όψιν η βασική προϋπόθεση των πάντων: Δουλειά και όρεξη για δουλειά και μόνον. Όλα τα άλλα έρχονται μόνα τους.

Φιλικά

ΓΕΩΡ. ΤΖΑΛΜΑΚΑΝΗΣ

* Αυτό το αφιέρωμα αποτελεί την εισαγωγή κατά την προβολή κινηματογραφικής ταινίας με το ομώνυμο θέμα. Και έτσι πρέπει να το δει κανείς για να το καταλάβει καλύτερα.

ΑΔΙΑΒΕΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

●) Συνέχεια από τη σελίδα 69

φράσω την ευγνωμοσύνην μου εις τους εκτιμησάντας την μικράν προσπάθειαν την οποίαν προσέφερον προς ευόδωσιν του σκοπού εις ον ετάχθη.

Αισθάνομαι βαθυτάτην χαράν και εύλογον συγκίνησιν διότι μου παρέχεται η δυνατότης ν' αποτήσω τον οφειλόμενον φόρον τιμής και αγάπης προς εκείνον μετά του οποίου επί τριάκοντα και πλέον έτη είχαν την τιμήν να συνεργάζομαι με τον Αντιπρόεδρον του Ιατρικού Συλλόγου Ιωάννην Πρίντζον.

Οφείλω να σας ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους και να σας εκδηλώσω δια λόγων τους οποίους αναζητώ και δεν ευρίσκω τα μύχια της ψυχής μου αισθήματα.

Αν οι λόγοι μου είναι ανεπαρκείς συγχωρήσατε την αδυναμίαν μου ταύτην, διότι ζητώ κάτι ανώτερον των δυνάμεών μου κατά την στιγμήν καθ' ην πλημμυρίζοντα την καρδίαν μου αισθήματα εδέσμευσαν και νουν και γλώσσαν. Τοιαύτη ευγενής εκδήλωσις των αισθημάτων σας δεν αμείβεται με λέξεις ευχαριστιών ευγνωμοσύνης, αλλά με την υπόσχου τον θνήσκοντος αρματωλού.

«Σαράντα χρόνια έζησα (αρματωλός στην Πίνδο αρματωλός θα νάμουναι κι άλλα σαράντα αν ζούσα».

Αρματωλός του ωραίου αγώνος του χειρούργου.

Και όντως συμπληρούνται 45 χρόνια. Εις την ζωήν του ανθρώπου, υπάρχουν στιγμιαίαι τοιαύτης αγαλλιόσεως, ώστε το πνεύμα μεταρσιούται εις άλλας ευδαίμονας σφαίρας. Ο νους αδυνατεί να σκεφθή, και η γλώσσα εμπλέκεται και συγχέει λέξεις και εννοίας.

Τοιαύτη στιγμή είναι και η παρούσα κατά την οποίαν ήκουσα παρ' αγαπητών συναδέλφων λόγους εκτιμήσεως και αγάπης. Και αν δεν είμαι τόσοσ αγαπώσας την επιδειχθείσας εκτιμήσεως κολακεύομαι να πιστεύω ότι είμαι τουλάχιστον της αγάπης σας.

Είναι ολίγοι και θραχύχρονοι οι σταθμοί της χαράς του ανθρώπινου βίου, και ο σημερινός σταθ-

μός μοι παρέχει μίαν ίσως την μεγαλύτεραν της ζωής μου χαράν.

Αν έπαινοι ηκούσθησαν δια το μικρόν έργον μου, τούτο δεν οφείλεται εις εμέ, αλλά κυρίως εις τους διδασκάλους μου. Τους ευγνωμώνω δι' όσα ψυχία συνέλεξα εκ της πλουσίας τραπέζης των.

Η ανάμνησις των, θα παρακολουθή την ζωήν μου. Βεβαίως το έργον μου και η ζωή μου δεν ήσαν ανθόσπαρτα. Εις τον δρόμον μου συνήντων θράχους με πολλές ακάνθας και ολίγα άνθη. Δεν παρπονούμαι δι' αυτό, χρήσιμος και ο δρόμος μετ' εμποδίων.

Αι ακάνθαι κεντρίζουν την ψυχήν, και οι θράχοι ακονίζουσιν την προσπάθειάν μας. Δεν απέκαμον εις την προσπάθειάν μου, αλλά τουναντίον ήντλουν δυνάμεις εξ αυτής.

«Εκ των τραχέων προς τα υψηλά».

Είναι ολίγοι και θραχύχρονοι οι σταθμοί της χαράς του ανθρώπινου βίου και ο σημερινός σταθμός μοι παρέχει μίαν ίσως την μεγαλύτεραν της ζωής μου χαράν.

Βίος αξέχαστος μακρά οδός απανδόκευτος» λέγει ο Δημόκριτος. Εις πάσαν σταδιοδρομίαν υπάρχουν σταθμοί και ο οδοιπόρος στέκεται δια να ανακουφίση και να παρηγορήσῃ το σώμα, και πνεύμα, και κυρίως δια να ανασκοπήσῃ τον διανυθέντα δρόμον του, και να ερμηνεύσῃ τι επετέλεσεν ως Έλην, ως επιστήμων και ως πολίτης. Αδιάφορον είναι καταφύγι εις σκέψιν νεωτέρου φιλοσόφου, «ό,τι υπήρξαμεν τίποτε δεν είναι, ότι ηθέλωμεν να είμεθα τούτο αξίζει, η ζωή είναι ανεξάντλητος και απέραντος».

Ομοιάζω με τον οδοιπόρον εκείνον που έπειτα από μίαν μεγάλην πορείαν, ανέρχεται εις την κορυφήν ενός λόφου, από τον οποίον βλέπει τον ορίζοντα τον οποίον δυστυχώς δεν θα διέλθῃ πλέον. Ηργάσθην αγαπητοί συνάδελφοι και φίλοι επί 45 έτη εις την ανθρωπίνην σάρκα, το ευγενές έργον των νχειρών μου. Έφθασα πλέον εις το τέρμα του δρόμου. Εξώδευσα την ζωήν μου και να νειάτα

μου εις την εξυπηρέτησιν της πασχούσης ανθρωπότητος. Εάν θελήσω να κατέλθω εις τα βάθη της συνειδήσεώς μου και ξεγυμνώσω την ψυχήν μου και ερωτήσω εάν έκαμα περισσότερον το καλόν ή το κακόν, εις την πάσχουσαν ανθρωπότητα, κολακεύομαι να πιστεύω ότι, αυτή θα μου απαντήσῃ ότι έκαμα περισσότερον το καλόν ή το κακόν.

Επίομεν μαζί το κύτελλον της κουσσίας, το πικρόν ποτήριον του επαγγελματικού μας βίου. Εέλω να τερματίσω την αντιφώνησιν μου με λόγους ευχαριστιών προς όλον τον Ιατρικόν κόσμον και προς υμάς δια την ευγενή ευμένειάν σας και δια τον αυθόρμητον ενθουσιασμόν με τον οποίον προσήλθατε. Δεν θα λησμονήσω την καλωσύνην σας.

Σας ευχαριστώ και πάλιν αγαπητοί συνάδελφοι δια τους κολακευτικούς σας λόγους. Τούτο με συγκινεί εις τον υπέρτατον βαθμόν εις τρόπον ώστε, να μην έχω λόγους να εκφράσω τας θερμάς μου ευχαριστίας. Τούτο με φέρει και πάλιν να συναισθανθώ έτι μάλλον συνεσφιγμένους τους δεσμούς οι οποίοι αείποτε με συνέδεσαν μετ' υμών.

Σας ευχαριστώ δια μνημοσύνην, φιλανθρωπίαν και εύχολοιαν δια την προκοπήν σας, και δια την ευτυχίαν σας, ως και δια την ευμερίαν των οικογενειών σας».

ΚΩΣΤΑΣ ΤΕΚΤΩΝ

ΤΡΑΓΙΚΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ

ΑΡΙΣΤΗ.— Στρατιωτικό ελικόπτερο με αποστολή τη διερεύνηση ελικοδρομίου στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Δουρούτης, προσέκρουσε σε καλώδια της ΔΕΗ στο δίαυλο Νησιού - Ντραμπάτοβας και κατέπεσε στη λίμνη με αποτέλεσμα το θάνατο δύο αξιωματικών της Αεροπορίας και ενός πολίτη, μεταξύ των οποίων ο συγχωριανός σημεναγός Ανδρόνικος Γέπης, 34 χρόνων, γιος του Ιωάννη, συνταξούχου ΕΛΤΑ και της Αικατερίνης, εκπαιδευτικού.

Ο αδικοχαμένος συμπατριώτης Ανδρόνικος ήταν παντρεμένος και πατέρας δύο παιδιών. Στους γονείς του, τη γυναίκα του, τα παιδιά του και λοιπούς συγγενείς, θερμότατα συλλυπητήρια.

Το νέο ζευγάρι το συνοδεύουν οι πιο ειλικρινείς ευχές μας για παντοτινή αγάπη και ευτυχία.

Μάνθος Κ. Οικονόμος

Εισφορές

3.200	Κυράτης Ε. Κων/νος
3.000	Παπασύλλας Γεωργ. Νικόλαος
2.400	Ματσούλης Αθ. Χριστόδουλος
2.000	Παρόπουλος Πετ. Γεώργιος
	Πεζόδρομος Αναστάσιος
1.200	Βακόλα — Μελά Όλγα
	Γεωργίου Ι. Κων/νος
	Δάφλου Ν. Ελένη
	Δημητράκης Νικόλαος
	Δούκας Αν. Ελευθέριος
	Πασαλιώρης Σπργ. Γεώργιος
	Σφαγγος Ιωάννης
	Τζόκα Ν. Μαρίνα
	Τσίλης Πολ. Χρήστος
1.000	Εξάρχου Σ. Βασίλειος
	Ζήγου — Ντουντούλη Λουκία
	Θεμελή Δ. Ευαμμία
	Καπέλος Π. Θεοχάρης
	Σπεργιούλη Χρ. Κούλα

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΓΑΜΟΙ

Με την ευλογίαν της Εκκλησίας, την ευχήν των γονέων και όλων των προσκεκλημένων στις 25 Φεβρουαρίου εν. έτους, ημέραν Σάββατον και περί ώρα 7 μ.μ. στελέσθησαν οι γάμοι της μετά πλείστον προτερημάτων Ανδρομάχης, θυγατρός του φιλιτάτου Ροβέρτου Κων. Βαλάνου εκ Δοβράς και της Ρούλας Σωτηρίου Παπαδοπούλου, αδελφού του αειμνήστου παιδαγωγού και διευθυντού του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς, εις χείρας του οποίου η Ρούλα πέρασε τα παιδικά της χρόνια εις Ιωάννινα κατά την διάρκεια της Ιταλογερμανικής Κατοχής, με τον ελεγκτόν της καρδιάς της Γεώργιον Ζερβάτην εκ Σητείας Κρήτης.

Το Μυστήριο του Γάμου τελέσθη εις την Εκκλησίαν του Αγίου Νικολάου Πευκακίων. Κατά την διάρκεια της τελέσεως του Μυστηρίου, το νέο ζευγάρι έλαμπε από αγάπη και ευτυχία και πλησίον αυτού οι αγαπημένοι του γονείς οι οποίοι έβλεπον στα βλυστάρια των όλη τη ζωή.

Το νέο ζευγάρι το συνοδεύουν οι πιο ειλικρινείς ευχές μας για παντοτινή αγάπη και ευτυχία.

Μάνθος Κ. Οικονόμος

Το ΖΑΓΟΡΙ μας, Λόρδου Βύρωνος 21, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ. — Ο κ. Δημήτριος Αδ. Κουνάβος, Αρχιτέκτων - Μηχανικός, αντάλλαξε δακτύλιο αρραβώνος με την δίδα Ιαμίνη Χιάδου, Νηπιαγωγό. Τα δακτυλίδια αντάλλαξε η χαριτωμένη κόρη της κουμπιάρας Χρύσα Σιώκα και ακολούθησε γλέντι, χάρις στην παρουσία πολλών νεαρών, σε μια απρόσφορα χαρούμενη και ενθουσιώδη, μέχρι τις πρωινές ώρες. Θερμά συγχαρητήρια και καλά στέφανα.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ. — Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Βασ. Πεζόδρομος. Σε 5 μέρες τον ακολούθησε και η γυναίκα του Μαρία. Φάνηκε πόσο αγαπημένο ζευγάρι ήτανε.

Στους δικούς τους ευχόμεθα θερμά συλλυπητήρια.

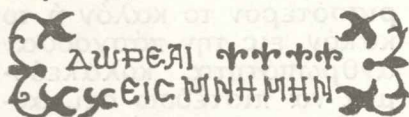
ΕΚΛΟΓΗ ΝΕΟΥ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ. — Στις 9-4-89 έγιναν στην Αθήνα εκλογές για την ανάδειξη νέου Δ.Σ. της αδελφότητας Αγίου Μηνά.

1. Βακόλας Ελευθέριος, Πρόεδρος,
2. Στερίου Π. Βασίλειος, Αντιπρόεδρος,

ΠΡΟΣΟΧΗ

Στις αποδείξεις των εισφορών, αναγράφεται το έτος που ανήκουν. Παρακαλούμε να το προσέχετε.

● Για εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού προσέφεραν:

● Η κ. ΕΛΕΝΗ ΣΤΑΜΙΔΟΥ στη μνήμη των αγαπητών και αξέχαστων αδελφών της ΕΥΡΙΔΙΚΗΣ και ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ Μπίλιου ΔΕΚΑ χιλιάδες δρχ.

● Η κ. ΘΕΟΔΟΣΙΑ Ι. ΣΑΡΑΛΗ στη μνήμη του συζύγου της ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ ΠΕΝΤΕ χιλιάδες δρχ.

● Η κ. ΘΕΑΝΩ ΒΑΖΑΚΑ - ΠΑΝΤΕΛΗ και ο σύζυγός της Τριαντάφυλλος, στη μνήμη των γονέων τους ΑΙΣΠΑΣΙΑΣ και ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΖΑΚΑ και του αδελφού τους ΛΕΩΝΙΔΑ ΒΑΖΑΚΑ δραχμές ΠΕΝΤΕ χιλιάδες.

● Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

Προσφορές

για το Ηρώο της
Ζαγορίδας γυναίκας

● Ο κ. ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ Δ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ	Δρχ.	10.000
● Ο κ. ΣΤΑΥΡΟΣ ΙΩΑΝ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ στη μνήμη της Μάνας του Ζαγορίου Φρόσως Ι. Ιωαννίδη	»	10.000
● Ο κ. ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΓΡ. ΣΤΑΡΑΣ στη μνήμη της συζύγου του Αλεξάνδρας	»	10.000
● Ο κ. ΜΙΧΑΗΛ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ	»	5.000
● Ο κ. ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΓΡ. ΣΤΑΡΑΣ στη μνήμη της εξαδέλφης του Αρσενόης Πάντου	»	5.000
● Οι κ. ΘΑΛΕΙΑ και ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ ΞΥΝΟΣ στη μνήμη της αδελφής τους Αλεξάνδρας Χ. Στάρα	»	5.000
● Η κ. ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΛ. ΣΤΑΡΑ στη μνήμη της Αλεξάνδρας Χαρ. Στάρα	»	5.000
● Η κ. ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΛ. ΣΤΑΡΑ στη μνήμη του αδελφού της Γεωργίου Στουκίδη	»	5.000
● Η κ. ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΛ. ΣΤΑΡΑ στη μνήμη της Αρσινόης Πάντου	»	3.000

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ» Θεσσαλονίκης, με το άγγελμα του θανάτου του συμπατριώτη μας επιτίμου Λυκειάρχη ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ επιτίμου μέλους της Ηπειρωτικής Εστίας Θεσσαλονίκης, ο οποίος πολλά προσέφερε στην Ελληνική Παιδεία και ιδιαίτερα στα Γυμνάσια και Λύκεια της Ηπείρου όπου υπηρέτησε τα περισσότερα χρόνια της καριέρας του, καθώς και στη διεκδίκηση των Ηπειρωτικών κληροδοτημάτων υπέρ της ιδιαιτέρας μας Πατρίδας της Ηπείρου, αλλά και γενικότερα με τη συμμετοχή του στους αγώνες για τα Ηπειρωτικά θέματα και προβλήματα, συνήλθε εκτάκτως και αποφάσισε τα κάτωθι:

1. Να σταλεί συλλυπητήρια επιστολή στην οικογένειά του.

2. Αντί στεφάνου να διατεθεί το ποσό των 10.000 δραχμών υπέρ των απόρων Ηπειρωτών φοιτητών.

3. Να δημοσιευθεί το παρόν ψήφισμα στον Ηπειρωτικό Τύπο.

Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Τσιάτσια
Ο Γεν. Γραμματέας
Βασ. Καυκιός

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΚΑΛΩΤΑΣ

Η αδελφότητα Καλωτάς όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος με μεγάλη επιτυχία πραγματοποίησε τον ετήσιο αποκριάτικο χορό στο κοσμοπολίτικο κέντρο BARIETE στην Πλάκα.

Παρευρέθη ούσωμο το Διοικ. Συμβούλιο της Αδελφότητας, πολλοί χωριανοί και εκλεκτοί φίλοι επώνυμοι και ανώνυμοι.

Ο πρόεδρος της Αδελφότητας κ. Λευτέρης Δρόσος, μίλησε στους παρευρισκόμενους, ευχαριστώντας για τη συμμετοχή τους και τηρώντας την παράδοση του χωριού μας και της αδελφότητας, έδωσε στους φιλοξενούμενους ξένους το προβάδισμα στο χορό, μετά ακολούθησαν οι συγχωριανοί και τα μέλη της αδελφότητας. Το κέφι άναψε για τα καλά και το γλέντι κράτησε μέχρι των πρωινών ωρών.

Απευθύνουμε θερμά ευχαριστήρια στους Ζαγορίσιους, καθώς και λοιπούς ξένους φίλους που μας τίμησαν με την παρουσία τους και σε κείνους που πρόσφεραν δώρα για το χορό μας.

Το Διοικ. Συμβούλιο

ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ

ΣΥΝΑΡΟΜΗΤΩΝ

5.000

Βασιζόπουλος Ιωάννης
Βλάχου - Μίλτου Αρχοντούλα
Καράσα - Αποστολίδη Ευμορφία

Μπούνα Βασιλική
Φιλίδης Θεόδωρος

4.000

Λεοντίδης Ιωάν. Βασίλειος

3.000

Αλεξίδου Δημ. Αλεξάνδρα
Βαζίμας Ευστ. Σωτήρης
Βλαχοπούλου - Αναστασίου Αλίκη

Βλαχοπούλου Β. Νίκη
Ξάνθος Τιμ. Αλέξιος
Παπακώστας Κ. Μιχαήλ

2.500

Θεοδορίδης Κων(νος)
Λένης Κων. Αχιλλέας

2.000

Βαστέλης Νικόλαος
Βογά Κων. Παγώνα
Βούρδας Αθ. Ηλίας
Γκαράνης Μιχ. Αθανάσιος
Ζηριόπουλος Γ. Αλέξανδρος
Κοντοδήμας Κ. Δημήτριος
Μητσιάδη Αγ. Ελένη
Μητσιάδης Αγ. Ιωάννης
Οικονομίδου Η. Αυγή
Παπαγεωργίου Απόστολος
Παπακώστας Νικ. Παύλ.
Ποντέση - Μανένια Άρτεμις
Σοφριανοπούλου Αλκμήνη
Σιούρης Αντώνιος
Στάρα Κλ. Δέσποινα
Τολίδη Μ. Θάλεια
Χρόνης Σταύρος.

1.500

Αναγνωστοπούλου Δ. Δέσπ.
Βαστέλη Θέλμα
Γκρουίδης Σωκράτης
Δάλλας Δ. Πολύβιος
Εμμανουήλ Ευάγ. Πιπίτσα
Ζωίδου Ν. Αλεξάνδρα
Καροίτσου Κ. Αγγελική
Λαγού Γεωρ. Φρειδερίκη
Μανθόπουλος Χρ. Κων(νος)
Μουτσοπούλου Κ. Ελένη
Νικολαΐδης Γεωρ. Θωμάς
Πανταζής Σπ. Ελευθέριος
Σαορέας Ελευθέριος
Σπύρου Επαμεινώνδας
Στουκίδης Μ. Χριστόδουλος
Τζιάσος Χαράλαμπος
Τσελίδης Τηλ. Βασιλική
Τσιαπούρας Χρ. Γεώργιος
Τσιατούρας Κων(νος)
Φερεντίνος Κ. Γιάννης
Φούφα Γεωρ. Μαρία
Χατζόπουλος Δημήτριος
Χριστοδούλου Δ. Αθανάσιος
Χριστοδούλου Αθ. Γλυκερία